

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СЛОТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ**

"Допущено до захисту"
Завідувач кафедри дизайну
_____ Віктор КАРПОВ
Протокол засідання кафедри
№___ від "___" травня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
**«КАЛЕНДАР З АВТОРСЬКОЮ ГРАФІКОЮ
НА ТЕМУ “ЖІНКИ В РІЗНИХ ПРОФЕСІЯХ”»**
Спеціальність 022 "Дизайн"
Освітня програма 022.01. "Графічний дизайн"
Освітній рівень перший (бакалаврський)

Здобувач вищої освіти
Щербатюк Марія Олександрівна
група ГДб-1-21-4.0з
Науковий керівник:
Карпов Віктор Васильович
завідувач кафедри дизайну,
доктор історичних наук,
член Національної спілки художників України,
віце-президент Асоціації реставраторів України
Керівник дизайн-проекту:
Штрамило Олексій Володимирович
старший викладач кафедри дизайну,
член Національної спілки художників України,
член Спілки дизайнерів України
Рецензент:

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Щербатюк М.О. Розробка календаря з авторською графікою на тему "Жінки в різних професіях". Кваліфікаційна робота. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. 54 с.

Кваліфікаційна робота присвячена створенню календаря з авторською графікою, що висвітлює тему репрезентації жінок у професійному середовищі. У проєкті поєднано соціальну ідею з інструментами візуальної комунікації, ілюстрації у виконанні індивідуального авторського стилю.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження.

Перший розділ охоплює теоретичні засади проєктування календарів: типологію, художні особливості, принципи композиції та специфіку соціальної графіки. Також розглянуто історичний контекст зображення жінок у мистецтві та сучасні приклади календарних проєктів.

У другому розділі описано практичну реалізацію календаря: вибору формату, візуального стилю, технік виконання, створенню та формуванню образу персонажок та авторських ілюстрацій. Представлено готові графічні рішення і проаналізовано можливості застосування календаря.

У висновках підбито підсумки дослідження та окреслено результати розробки календаря як завершеного графічного продукту.

Ключові слова: календар, графічний дизайн, авторська ілюстрація, композиція, соціальна графіка, жіноча репрезентація.

Кваліфікаційна робота містить результати власного дослідження. Використання ідей, текстів чи матеріалів інших авторів супроводжується відповідними посиланнями.

Щербатюк Марія

ANNOTATION

Shcherbatiuk M.O.

Design of a Calendar with Original Illustrations on the Theme "Women in Various Professions." Qualification Thesis. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 2025. — 54 p.

The qualification thesis is dedicated to the creation of a calendar featuring original illustrations that highlight the theme of women's representation in the professional environment. The project combines a social message with tools of visual communication, expressed through illustrations in a distinct personal style.

The introduction outlines the relevance of the topic, defines the objective, tasks, object, and subject of the research.

The first chapter covers the theoretical foundations of calendar design, including typology, artistic features, principles of composition, and the specifics of social graphics. It also examines the historical context of women's portrayal in art and presents modern examples of thematic calendars.

The second chapter presents the practical implementation of the calendar: format selection, visual style, techniques used, and the development of character images and original illustrations. Completed graphic solutions are presented along with an analysis of the calendar's potential applications.

The conclusions summarize the findings and outline the results of the calendar as a completed graphic design product.

Keywords: calendar, graphic design, original illustration, composition, social graphics, women's representation.

This qualification thesis contains the results of original research. The use of ideas, texts, or materials by other authors is properly cited.

Shcherbatiuk Mariia

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I	9
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ВІЗУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ АВТОРСЬКОГО КАЛЕНДАРЯ НА СОЦІАЛЬНУ ТЕМАТИКУ	
1.1. Календар: типологія, історія, структура та ключові елементи	9
1.2. Художнє проєктування календарів: історія та сучасність	11
1.3. Історичні аспекти зображення жінок у мистецтві та графіці	14
1.4. Соціальна графіка як інструмент комунікації: образ і повідомлення	17
1.5. Композиційні принципи, візуальні мови та стилістичні прийоми в авторських календарях	19
1.6. Особливості та унікальні риси, які виділяють «Календар з авторською графікою на тему "Жінки в різних професіях"» серед інших робіт	21
Висновки до розділу I	23
РОЗДІЛ II	27
ПРОЄКТУВАННЯ КАЛЕНДАРЯ З АВТОРСЬКОЮ ГРАФІКОЮ «ЖІНКИ В РІЗНИХ ПРОФЕСІЯХ»	
2.1. Огляд цільової аудиторії календаря	27
2.2. Розробка загальної концепції та соціального меседжу	28
2.3. Художній стиль та візуальна мова проєкта	29
2.4. Вибір формату, типу та функціонального призначення календаря, вибір композиційного підходу	31
2.5. Формування образів персонажок ілюстрацій	32
2.6. Підбір кольорової гами, шрифтів і графічних засобів	35
2.7. Технічні матеріали, техніки виконання та інструменти	37
2.8. Створення ілюстрацій та обкладинки календаря	40

2.9. Адаптація до друкованого та цифрового форматів	43
Висновки до розділу II	45
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	55

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в потребі сучасного суспільства візуально репрезентувати жінок як повноцінних і рівноправних учасниць професійного середовища. У світі, де гендерна рівність все ще залишається актуальним викликом, важливо створювати продукти візуальної культури, які фіксують і підтримують соціальні зрушення. Календар з авторською графікою на тему «Жінки в різних професіях» поєднує у собі функціональність графічного об'єкта та потужне соціальне повідомлення. Він не лише відображає час, а й демонструє багатогранність жіночої присутності у професійному житті, руйнуючи стереотипи та нормалізуючи уявлення про жінку як активну, компетентну і впливову фігуру в різних сферах діяльності.

Стан дослідження проблеми свідчить про те, що питання створення календарів із соціальною тематикою розглядається в теоретичних працях з графічного дизайну, соціальної графіки та ілюстрації. Вивчені приклади здебільшого стосуються рекламної, історичної або культурної тематики. У той же час у сучасному українському дизайні майже відсутні проекти, що репрезентують жінок у професіях у форматі авторського календаря, що підтверджує доцільність і новизну теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами:

Кваліфікаційну роботу виконано на кафедрі дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Робота є частиною наукової теми кафедри дизайну «Сталий розвиток суспільства та дизайн-діяльність у просторі айдентики територіальних громад», що передбачає проведення досліджень у сфері культури, мистецтва і дизайну та суміжних областей знань, презентацію результатів на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, публікацію на шпальтах фахових видань, керівництво студентськими творчими та науковими студіями і гуртками, написання випускових кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) та другого (магістерського)

рівнів вищої освіти (протокол засідання кафедри дизайну від 05.02.2025 р. №5).

Метою дослідження є створення календаря з авторською графікою на тему «Жінки в різних професіях», який поєднує естетику ілюстрації, концептуальну цілісність і соціальну значущість з огляду на сучасні запити аудиторії та принципи візуальної комунікації.

Завдання дослідження:

- проаналізувати історію календарного дизайну та жіночої репрезентації у візуальній культурі;
- визначити типологію календарів та їх композиційні особливості;
- дослідити принципи соціальної графіки та їх застосування у контексті гендерної тематики;
- розробити концепцію календаря з фокусом на зображення жінок у сучасних професіях;
- визначити цільову аудиторію та сформулювати відповідну візуальну мову;
- створити серію авторських ілюстрацій;
- адаптувати календар для друкованого та цифрового форматів;
- оцінити можливості практичного застосування результатів.

Об'єктом дослідження є календар як графічний продукт, що поєднує функцію хронологічної структури та засобу соціальної комунікації.

Предметом дослідження виступає візуальна концепція календаря «Жінки в різних професіях», його стилістика, художня мова, композиційні рішення та соціальний меседж.

Методів дослідження: у роботі застосовано методи аналізу (історико-культурного, контентного, стилістичного), метод аналогії (при вивченні подібних календарних рішень), графічного експерименту, ескізування, моделювання композиції, а також практичні техніки цифрової ілюстрації та верстки.

Теоретичне значення роботи полягає в систематизації знань про графічний календар як носій соціального меседжу, зокрема у контексті феміністичної візуальної культури, а також у формуванні підходів до зображення жінки як активної професійної фігури в сучасному дизайні.

Апробація результатів дослідження:

Проектні матеріали календаря обговорювалися в процесі навчальних занять на кафедрі дизайну факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, а також презентувалися на внутрішньокафедральному перегляді.

Кваліфікаційна робота має таку **структуру**: вступ, два розділи (теоретичний і практичний), до кожного з яких додається висновок, загальний висновок, список використаних джерел і додатки. У першому розділі розглянуто теоретичні засади створення календарів, типологію, композиційні принципи, історичний і соціальний контекст зображення жінок у мистецтві та графіці, а також особливості соціальної графіки як інструменту візуальної комунікації. У другому розділі описано практичний процес розробки авторського календаря на тему «Жінки в різних професіях»: визначено цільову аудиторію, сформовано концепцію, обрано художній стиль, створено ілюстрації, підібрано кольорову гаму, техніки виконання та адаптовано продукт до друкованого й цифрового форматів. Робота побудована послідовно та відображає всі етапи дослідження й творчої реалізації теми. Візуальна частина дипломного проекту представлена у вигляді трьох планшетів розміром 60 × 90 см.

Загальний **обсяг** праці становить 61 сторінок, у тому числі ілюстративний матеріал.

РОЗДІЛ І

СОЦІАЛЬНА ТЕМАТИКА ТА ВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ ПРИ РОЗРОБЦІ КАЛЕНДАРІВ

1.1. Календар: типологія, структура та ключові елементи

У графічному дизайні календар — це візуальний продукт, який поєднує інформаційну функцію з естетичним оформленням, композицією, типографікою та авторською ідеєю. Це багаторівневе графічне рішення, що дозволяє не лише відстежувати час, але й передавати настрій, тему, ідентичність або соціальний меседж через візуальні елементи — ілюстрації, кольори, стилістику, формат [1].

Календар є культурним інструментом, який виконує функцію організації нашого повсякденного життя, регулює робочі та святкові ритми, а також фіксує зв'язок людини з природними циклами. Його розвиток прямо пов'язаний з еволюцією наукових знань, спостереженнями за природою і потребами суспільства.

Ще з найдавніших часів люди прагнули впорядкувати час. У шумерів була одна з перших календарних систем, що базувалася на фазах Місяця (Рис.1). Вони рахували час за місячними циклами і час від часу додавали додатковий місяць, щоб не втратити зв'язок із сезонами. Це була спроба синхронізувати природні ритми з людською діяльністю [2]. Єгиптяни зробили важливий крок у бік більш стабільної системи — їхній календар вже базувався на циклах Сонця [3]. Він складався з 12 місяців по 30 днів, до яких додавали ще 5 днів наприкінці року. Ця структура вже була наближена до того, що ми використовуємо сьогодні. Пізніше, у Римі, календарна система пережила кілька реформ. Первісна десятимісячна модель виявилася незручною, і після втручання Юлія Цезаря був запроваджений юліанський календар. Його особливість — додатковий день раз на чотири роки, щоб компенсувати неточність у підрахунку сонячного року. На той час це була досить прогресивна модель, яка проіснувала майже півтора тисячоліття.

Однак і юліанський календар не був ідеальним — з роками накопичувалася похибка, і весняне рівнодення поступово зміщувалося. Тому в XVI столітті була проведена чергова реформа — цього разу папою Григорієм XIII. Григоріанський календар вніс уточнення в систему високосних років, що дозволило краще узгодити календарний рік із реальним астрономічним.

Завдяки цим етапам розвитку ми сьогодні маємо календар, який є одночасно інструментом планування і частиною візуальної культури, здатною не лише відображати час, а й нести ідею, зміст і естетичне наповнення — особливо, якщо йдеться про авторські або тематичні календарі.

За астрономічною основою календарі класифікуються на сонячні, що означає, що вони орієнтовані на рух Сонця. Прикладом такого є григоріанський календар (Рис. 2). Також на місячні, які, відповідно, орієнтуються на Місяць. До прикладу - ісламський календар [4]. А також є Місячно-сонячні, які комбінують обидва цикли. До такого типу належить єврейський календар (Рис. 3).

Календарі поділяються на кілька основних типів за форматом. Настінні календарі, як правило, мають великий розмір і призначені для розміщення на стіні з метою зручного візуального огляду. Настільні — компактніші, вони зручні для особистого користування в робочому просторі. Існують також кишенькові календарі — найменші за форматом, які легко носити з собою. Окрему категорію становлять електронні календарі, що існують у вигляді цифрових додатків або сервісів на комп'ютерах, планшетах чи смартфонах [5].

За змістом календарі бувають загального призначення, які зазвичай містять лише дати без додаткової інформації. Існують також тематичні календарі, створені з акцентом на певну ідею або тему — наприклад, “Жінки в різних професіях”. До окремої групи належать рекламні календарі, які поєднують інформативність із просуванням бренду або компанії [5].

Типовий календар зазвичай включає кілька основних структурних елементів. Насамперед це заголовок, у якому зазначається назва календаря та рік. Далі йдуть місячні блоки — таблиці з днями тижня та числовими

позначеннями дат. Важливим компонентом є ілюстрації або фотографії, які розкривають тему календаря та додають візуальної виразності. У деяких випадках календарі містять додаткову інформацію: позначки святкових днів, фази Місяця, цитати чи інші тематичні вкраплення.

Для того щоб календар виконував як практичну, так і естетичну функцію, він повинен містити низку ключових графічних і функціональних характеристик. Насамперед це чітка типографіка — шрифти повинні бути легко читаними як у мініатюрі, так і на великому форматі. Композиція має бути збалансованою, тобто гармонійно поєднувати текст і візуальні елементи. Колірна палітра повинна відповідати темі календаря, водночас залишаючись комфортною для зору і не створюючи зайвого навантаження. Ілюстрації повинні бути якісними, змістовними й підтримувати загальну концепцію. Нарешті, календар має бути зручним у використанні — включати місце для позначок, мати логічну структуру і бути зрозумілим для цільової аудиторії [5].

1.2. Художнє проєктування календарів: історія та сучасність

Календарі як носії візуальної інформації почали активно розвиватися з появою друкарства у XV столітті, проте саме художнє проєктування календарів, як окремий напрям графічного оформлення, починає формуватися пізніше — орієнтовно з XVII століття. Відтоді календар перестає бути виключно функціональним документом, поступово набуваючи естетичної ваги та соціального навантаження [6].

У XVII–XVIII століттях більшість календарів мали релігійний або астрономічний характер. У той час друковані календарі оформлювались стримано — типовим було розміщення таблиць з фазами місяця, назвами святих, церковними святами. Художнє оформлення обмежувалося орнаментальними рамками, гравюрами або ініціалами. Календарі часто виходили у вигляді листів, іноді з прикрасами або декоративними заставками в стилі бароко.

Ілюстрації в таких календарях переважно мали символічний характер — зображення Бога, ангелів, знаків зодіаку, алегоричних фігур пір року. Технічно основним методом друку залишалась гравюра (на дереві або міді), що обмежувало масштабність зображень, але дозволяло створювати деталізовані зображення високого рівня якості. Ілюстрації в той час не були самостійним мистецьким елементом — вони підпорядковувались тексту і служили швидше для прикрашання, ніж для комунікації ідеї.

У XIX ст. календарі починають переходити в сферу масового друку і поступово набувають форми, наближеної до сучасних. Важливу роль у цьому відіграє розвиток технологій літографії та, згодом, кольорового друку. Це дало змогу створювати яскраві, насичені зображення з більшим ступенем деталізації. Саме у цьому столітті календар стає популярним носієм реклами. Компанії почали замовляти настінні календарі з логотипами, слоганами та зображеннями, пов'язаними з продукцією. Наприклад, у США й Західній Європі набули популярності календарі з ілюстраціями продукції фірм, жіночими образами, ідилічними пейзажами, зображеннями тварин — усе це формувало позитивне враження про бренд. У Франції та Німеччині з'являються тематичні календарі, де кожен місяць ілюструється відповідним образом або сценою: сезонні роботи, традиції, ремесла [7].

Художній стиль ілюстрацій значною мірою відображав естетику епохи: в другій половині XIX століття це були історизм, академізм, пізніше — ар-нуво з його орнаментальністю, декоративністю та плавними лініями. У цей період вперше художники починають використовувати календар не лише як рекламу, а й як мистецький об'єкт — ілюстрації стають повноцінними візуальними повідомленнями.

XX століття стало ключовим етапом у розвитку календарного дизайну. У перші десятиліття століття (особливо у 1920–30-х роках) календарі використовувалися як ідеологічний інструмент, зокрема в радянській Україні та СРСР. Художники створювали плакатні зображення для календарів із пропагандистським змістом: герої соціалістичної праці, досягнення

індустріалізації, жінки у «традиційно чоловічих» професіях — усе це подавалося як символ нового типу людини. Графічні рішення цього періоду були чіткі, контрастні, з переважанням шрифтів без зарубок, плакатною кольоровою палітрою — червоний, чорний, жовтий. Водночас у Європі активно розвивається модерністський підхід у дизайні: мінімалізм, функціональність, раціональність, модульна сітка, інфографіка [7].

У другій половині XX століття (після 1960-х років) календарі стають ще більш варіативними за стилем. Окремі напрями: декоративно-художні календарі з репродукціями картин, дитячі з ілюстраціями казок, освітні календарі з пізнавальними сюжетами, музичні чи кіно-календарі з портретами зірок. У цей час дизайнери починають активно застосовувати фотографію, колажі, експериментують з композицією сторінки. Формується комерційний елемент — календар як подарунковий продукт.

У сучасності, в час активного способу життя дизайн календарів повернувся, в першу чергу, до практичності. Але, у XXI столітті календар — це не лише функціональний носій, а й медіа. Сучасне художнє проєктування календаря ґрунтується на принципах ідентичності, цільової комунікації та емоційного впливу. Авторські календарі створюються з глибоким змістом — вони здатні розповідати історії, привертати увагу до проблем, бути частиною громадянського висловлювання. Наприклад, тема жінок у професіях часто розкривається через ілюстрації, що показують силу, чуйність, професіоналізм героїнь, їхню роль у суспільстві.

Попри активний розвиток цифрових технологій, друковані календарі зберігають свою актуальність завдяки матеріальній присутності об'єкта, яка забезпечує тактильний контакт користувача з поліграфічною продукцією. Відчуття фактури паперу, можливість фізичного перегортання сторінок та візуальна взаємодія з друкованою графікою формують глибший емоційно-сенсорний досвід, який недоступний у цифрових аналогах. Обмежений наклад та індивідуальне дизайнерське рішення також підсилюють унікальність і цінність таких видань.

Технічно проектування календаря сьогодні передбачає роботу з цифровими графічними редакторами (Adobe Illustrator, InDesign, Procreate), адаптацію під різні формати — від класичного А3 до компактних стілових або веб-варіантів. Важливою є також модульна структура верстки, відповідність композиції правилам візуальної ієрархії, доступність для візуального сприйняття. Дизайнер часто працює не лише як оформлювач, а як автор ідеї, куратор теми та візуальний комунікатор.

1.3. Історичні аспекти зображення жінок у мистецтві та графіці

Зображення жінок у мистецтві протягом століть відображало соціальні уявлення про жіночу роль, статус і функції в суспільстві. У більшості історичних періодів жінки виступали переважно як об'єкти зображення, а не як творці мистецтва. У класичному мистецтві жінки часто зображувалися як символи краси, плодючості або гріха. У релігійному живописі вони постають як святі або грішниці, у міфологічних сценах — як богині чи спокусниці.

Протягом тривалого часу жінки були виключені з офіційних художніх академій і не мали доступу до навчання, зокрема до вивчення анатомії та роботи з оголеними моделями. Це обмежувало їхні можливості в академічному живописі. У ХІХ столітті ситуація почала змінюватися. Жінки отримали доступ до художньої освіти, з'явилися перші жіночі виставки та об'єднання, такі як Товариство жінок-художниць у Великій Британії. Проте навіть тоді їхні роботи часто сприймалися як менш значущі порівняно з чоловічими через стереотипні погляди на «чоловічі» та «жіночі» ролі й інші фактори.

Жінки були візуально присутні в мистецтві — але переважно як об'єкти зображення, а не як його авторки. Проблема системного виключення жінок із художнього канону набула широкого обговорення в другій половині ХХ століття, зокрема в контексті феміністичного мистецтвознавства та активізму. Одним із яскравих прикладів художньої критики цієї нерівності стала діяльність анонімного арт-колективу Guerrilla Girls, що працює з 1985 року.

На плакаті «Do women have to be naked to get into the Met. Museum?» 1989 року, створеному Guerrilla Girls, підіймається важлива тема нерівності (Рис.4). Зображуються питання не лише низької репрезентації жінок-художниць у музейних зібраннях, але й непропорційно високої кількості зображень оголеного жіночого тіла, створених здебільшого чоловіками. Плакат став реакцією на експозицію Музею Метрополітен у Нью-Йорку, де було виявлено, що менше 5% художників, представлених у відділі сучасного мистецтва, були жінками, тоді як 85% зображень оголених тіл — жіночі [8].

Ця статистика виявляє глибоку системну асиметрію: жінка в історії мистецтва майже завжди виступала як «муза», тіло, форма — але не як художниця, що контролює візуальну мову. Дисбаланс не обмежується лише конкретною інституцією: за даними дослідження на платформі ResearchGate, лише 22,47% художників, згаданих у шести найпопулярніших підручниках з історії мистецтва, є жінками, хоча понад 80% зображень із жіночими фігурами подано як оголені [9].

Це положення тісно пов'язане "male gaze" (чоловічого погляду). Це поняття було введено кінокритикинею та феміністкою Лаурою Малві [10]. Вона доводила, що жіночі образи в мистецтві (особливо в кіно, але й не лише) сконструйовані з точки зору чоловіка-глядача, що контролює і «споживає» жіноче тіло.

Варто зазначити, що такий активізм мав реальні наслідки. Зокрема, після кампаній Guerrilla Girls деякі американські музеї почали включати більше жінок у свої експозиції та розширювати закупівлю творів художниць. Проте загальна статистика поки що змінюється повільно, особливо у великих історичних установах.

Попри поширене хибне уявлення, що відсутність жінок у художньому каноні свідчить про нібито «низький рівень їхніх досягнень», історичні факти демонструють протилежне: талановиті жінки-художниці існували завжди, але їхня присутність системно витіснялась з історії мистецтва. Обмежений доступ до освіти, професійної спільноти та виставкових інституцій не дозволяв

жінкам у повній мірі реалізовувати свій потенціал або отримати визнання, еквівалентне чоловічому. Проте це не означає, що їхній внесок був меншим за значенням чи якістю.

Яскравим прикладом невизнаного таланту є Артемізія Джентілескі — італійська художниця доби бароко, дочка живописця Ораціо Джентілескі. Вона починала як учень у майстерні батька, але її творчий шлях був ускладнений трагічним досвідом: у віці 17 років Артемізія стала жертвою зґвалтування з боку художника Агостіно Тассі [11]. Публічний суд над ним, у якому сама постраждала підлягала жорстокому допиту й тортурам, є одним із перших зафіксованих випадків подібної судової практики над художницею. Незважаючи на травму, Джентілескі продовжила працювати й увійшла до історії як перша жінка, прийнята до Флорентійської академії мистецтв. Її картини, зокрема «Юдіф, що вбиває Олоферна», демонструють не лише віртуозну техніку, але й сміливу трансформацію традиційного образу жінки — з об'єкта споглядання в суб'єкта дії [12].

Схожа ситуація простежується в біографіях інших художниць. Софонісба Ангвіссоло, італійська портретистка XVI століття, працювала при іспанському дворі, досягаючи міжнародного визнання ще за життя [13]. Лавінія Фонтана була однією з перших жінок, які отримували великі замовлення на релігійні полотна, зокрема алтарі [14]. Катаріна ван Гемессен — фламандська художниця — створила один із перших в історії автопортретів художника за роботою, підкреслюючи не лише свою особу, а й професійну ідентичність [15].

Ці постаті були виключеннями, які порушували правила часу. Їхній внесок у мистецтво замовчувався не через відсутність таланту, а через структурну дискримінацію. Академії мистецтв тривалий час були закритими для жінок; навіть якщо їм вдавалося отримати художню освіту, вони не мали права працювати з натурниками або брати участь у конкурсах на великі замовлення. У підручниках їхні імена були відсутні або зводилися до примітки на полях.

Сьогодні відбувається переосмислення цього історичного дисбалансу. Музеї переглядають свої колекції, з'являються спеціалізовані виставки, присвячені жінкам-художницям. Так, у 2024 році Tate Britain провів масштабну виставку «Now You See Us», де вперше в історії на рівних було представлено художниць з 1520 по 1920 роки. Артемізія Джентілескі, яка ще донедавна згадувалася лише в окремих дослідженнях, нині є обличчям переосмисленого канону європейського бароко [12].

Також, у графічному мистецтві, зокрема в плакатах, зображення жінок теж еволюціонувало. У період Belle Époque у Франції жінки зображувалися як символи краси та елегантності. Під час Другої світової війни плакати, такі як "We Can Do It!", представляли жінок як сильних і здатних до важкої праці. У 1970-х роках феміністичні рухи вплинули на зображення жінок у мистецтві, акцентуючи на їхній активній ролі та індивідуальності. Художниці, такі як Анджеліка Кауфман, почали зображувати жінок з гідністю та емоційною глибиною, протиставляючи це традиційним образам.

1.4. Соціальна графіка як інструмент комунікації: образ і повідомлення

Соціальна графіка є потужним засобом візуальної комунікації, що поєднує естетичні засоби з соціальним змістом для передачі ідей, цінностей та емоцій. Вона охоплює широкий спектр візуальних форм, включаючи плакати, інфографіку, ілюстрації та цифрові зображення, які використовуються для впливу на громадську думку, підвищення обізнаності та стимулювання соціальних змін [16].

Витоки соціальної графіки можна простежити ще з часів стародавніх цивілізацій, де візуальні символи використовувалися для передачі важливої інформації та соціальних норм. З розвитком друкарства в XV столітті з'явилася можливість масового виробництва графічних матеріалів, що сприяло поширенню соціальних ідей. У XIX столітті соціальна графіка стала важливим інструментом у боротьбі за права робітників, жінок та інших маргіналізованих

груп. Плакати та ілюстрації використовувалися для мобілізації громадськості та привернення уваги до соціальних проблем [16].

Образ у соціальній графіці виконує ключову роль у передачі повідомлення. Він може бути символічним, метафоричним або реалістичним, залежно від мети комунікації. Наприклад, зображення зламаного ланцюга може символізувати свободу, а зображення годинника — плинність часу. Вибір кольору, композиції та стилю також впливає на сприйняття образу та його емоційний вплив на аудиторію.

Повідомлення в соціальній графіці має бути чітким, лаконічним та емоційно насиченим. Воно повинно привертати увагу, викликати емоції та стимулювати до дії. Ефективне повідомлення враховує культурні контексти, соціальні норми та очікування цільової аудиторії. Використання слоганів, цитат або статистичних даних може підсилити вплив повідомлення та зробити його більш переконливим [17].

У сучасному світі соціальна графіка активно використовує цифрові технології та соціальні медіа для поширення повідомлень. Інтерактивні інфографіки, анімації та відео дозволяють залучати широку аудиторію та забезпечувати глибше розуміння соціальних питань. Соціальні медіа платформи, такі як Instagram, Facebook та Twitter, стали важливими каналами для поширення соціальної графіки та мобілізації громадськості.

Соціальна графіка несе відповідальність за точність, чесність та етичність переданих повідомлень. Дизайнери повинні уникати маніпуляцій, стереотипів та дискримінаційних зображень. Важливо дотримуватися принципів інклюзивності, поваги до різноманіття та культурної чутливості. Етична соціальна графіка сприяє побудові довіри та ефективній комунікації з аудиторією.

1.5. Композиційні принципи, візуальні мови та стилістичні прийоми в авторських календарях

Стилістичні прийоми в авторських календарях відіграють ключову роль у формуванні візуального характеру видання та у визначенні його художньої мови. Вони забезпечують цілісність сприйняття, впливають на емоційний відгук глядача та виконують комунікативну функцію, підкреслюючи концепцію та змістовне наповнення проєкту.

Одним із найпоширеніших сучасних стилістичних прийомів є мінімалізм. Він передбачає використання обмеженої кількості елементів, простих геометричних форм, чіткої модульної сітки, стриманої колірної гами. Часто з домінуванням нейтральних кольорів: білого, сірого, чорного, бежевого та мінімуму декоративних засобів. Такий підхід дозволяє зосередити увагу глядача на головному — зокрема, на датах, ілюстраціях або меседжах. У контексті календарного дизайну мінімалізм асоціюється з чистотою, порядком, сучасністю й елегантністю. Він особливо ефективний у випадках, коли автор прагне створити універсальний, візуально «спокійний» продукт, що легко адаптується до різних інтер'єрів і типів використання. Мінімалістичні календарі часто не мають складних композицій або деталізованих фонових елементів — замість цього основну роль відіграють типографіка та ритм розміщення блоків [18].

Іншим поширеним прийомом є ретро-стилізація, або використання естетики певної історичної епохи (наприклад, 1920-х, 50-х чи 80-х років). Цей підхід базується на відтворенні характерних графічних елементів минулого — кольорових схем, форм, типографічних рішень, текстур, візуальних цитат або навіть імітації поліграфічних ефектів (сітки друку, пожовклого паперу, ефекту зношеності тощо). Ретро-стиль дозволяє звернутися до ностальгії, викликати в глядача позитивні асоціації, пов'язані з уявленнями про «тепле минуле», автентичність або стабільність. Він нерідко використовується у календарях, орієнтованих на локальну історію, традиції, ремесла, а також у маркетингових проєктах брендів, що апелюють до спадщини.

Значну роль у сучасному дизайні відіграє інфографіка — як засіб організації складної інформації у візуально зрозумілій формі. У календарях цей прийом застосовується для візуального структурування подій, циклів, статистичних даних, фаз місяця, екологічних чи суспільних змін. Інфографіка базується на комбінуванні тексту, піктограм, схем, діаграм і кольорових кодів. Її використання не лише підвищує інформативність календаря, але й сприяє залученню користувача до взаємодії з вмістом, оскільки передбачає аналітичне зчитування графічних даних. Візуально інфографічні рішення тяжіють до чіткої сітки, стилістично нейтральної графіки, простоти форм, пласкої ілюстрації та обмеженого колірною набору з функціональним розмежуванням.

Окрім зазначених, важливими є й інші стилістичні підходи. Наприклад, ручна графіка як прийом набирає популярності в авторських календарях, де важливим є персоналізований підхід, унікальний почерк та «людська присутність» у зображенні. Ручні ілюстрації, малюнки тушшю, аквареллю чи олівцем додають роботі камерності, тактильності й тепла. Їх цінують за «живу лінію», недосконалість як вираз художньої свободи, а також як спосіб протиставлення цифровій стандартизації [19].

Ще один стилістичний вектор — колажність. Вона передбачає поєднання різнорідних візуальних матеріалів (фотографій, фрагментів газет, фактур, типографіки) в єдиній композиції. Колаж часто використовується для створення символічних або наративних образів, які неможливо передати одним медіа. У календарях колажний прийом дозволяє створювати складні, метафоричні зображення з багатозначною структурою.

Також варто згадати про контемпорарі-стилістику, що поєднує актуальні естетичні тенденції з елементами постмодерну — іронії, еkleктики, гри зі змістами. Такий підхід притаманний календарям, орієнтованим на молодіжну або креативну аудиторію. Він включає сміливе використання шрифтів, яскравих кольорів, неочікуваних композиційних рішень, меметичної

образності, гіперболізованих форм. Основна мета такого підходу — привернути увагу, спровокувати емоційну реакцію або критичне мислення.

Кожен із зазначених прийомів виконує не лише декоративну, а й семіотичну функцію. Через стиль зображення передається контекст — час, настрій, ставлення автора до теми. У календарях, присвячених соціальним темам (зокрема, таким як «Жінки в різних професіях»), стилістичне рішення має підсилювати ідею: наприклад, ручна ілюстрація може надати образам персонажок теплоти та індивідуальності, тоді як інфографіка — посилити інформаційність і фокус на фактах.

1.6. Особливості та унікальні риси, які виділяють "Календар з авторською графікою на тему "Жінки в різних професіях"" серед інших робіт

Для визначення унікальності календаря "Жінки в різних професіях" було проведено аналіз тематично подібних проєктів.

Календар Vintage Illustration Business Jobs and Occupations Calendar, створений автором під брендом YesterdayCafe, подає різні професії через ретро-ілюстрації з ностальгійним візуальним акцентом. Професії представлені переважно чоловічими образами — пожежники, будівельники, листоноші, архітектори. Сильними сторонами є високий технічний рівень виконання і привабливість для поціновувачів класичного стилю. Однак він не репрезентує сучасних професій жінок, не розкриває соціального аспекту рівності, а візуальний стиль може бути застарілим для молодшої аудиторії (Рис. 5).

Календар "Українські жінки XX століття", створений Наталією Слобожаніною у співпраці з художником Михайлом Дяченком, фокусується на історичних постатях жінок, які зробили внесок у науку, культуру, освіту. Представлені образи супроводжуються архівними фотографіями й біографічними довідками. Його перевага — глибина змісту та культурна значущість. Недоліком є надто серйозна візуальна мова і відсутність сучасної репрезентації, що зменшує емоційний контакт із молодшою аудиторією (Рис. 6).

Проект MoreMulher Datebook Calendar (авторки: Стефані Айяла і Лаура Сіріако) є феміністичним фотокалендарем, який висвітлює жінок різних форм, кольору шкіри, віку. Його сильна сторона — інклюзивність, емоційна відкритість і просування бодіпозитиву. Проте він не фокусується на професіях як таких, а радше на тілесності й самооцінці. Це зменшує його користь у контексті професійної видимості жінок. Крім того, надмірна функціональність у вигляді планувальника відволікає від ідеї (Рис. 7).

На тлі вищезазначених прикладів, календар "Жінки в різних професіях" вирізняється комплексністю підходу, продуманою ідеєю та її цілісною реалізацією. По-перше, проєкт має чіткий фокус на жінках у професійному середовищі. На відміну від календарів, які або представляють чоловічі професії, або зосереджені на історичних жіночих образах, тут йдеться про сучасні, актуальні ролі жінок. Кожен місяць — це візуальний портрет реальної професії: інженерка, архітекторка, пілотка, науковиця, будівельниця тощо.

По-друге, візуальне наповнення створене в авторському художньому стилі з натхненням естетикою Альфонса Мухи, адаптованою під сучасний контекст. Кожна ілюстрація побудована на принципах декоративності, символіки, уваги до деталей, з чітко вираженим характером героїні. По-друге, важливою є глибока соціальна складова. Календар не є просто прикрасою чи естетичним об'єктом. Його основна мета — підвищення видимості жінок у культурному полі через зображення професій. Образи не романтизовані, не узагальнені, вони точні, реалістичні, збережені в повазі до вибору кожної жінки. По-третє, не менш значущим аспектом є емпатійна візуальна комунікація. Календар "говорить" до своєї аудиторії тепло, впевнено, на "ти" (Tone of Voice). Такий тон сприяє довірі та залученості, формує особистий зв'язок з користувачкою. У цьому полягає принципова відмінність від інституційних або формальних видань. Окремої уваги заслуговує інклюзивність без стереотипів. Жінки в календарі мають різний вік, зовнішність, професійне середовище. Вони не уніфіковані під медіашаблони. Це дає можливість кожній жінці впізнати себе в образі, а не споглядати

недосяжний ідеал. Четверта особливість цього календаря — баланс функціональності та естетики. Календар має зручний формат, місця для нотаток, чітку навігацію. Він не є лише декором — ним користуються щодня, і він щоденно нагадує про сенс. Також важливим є включення українського культурного контексту. Образи, стиль, фон, мова — все відображає сучасну українську візуальну ідентичність. Це альтернатива безособовим закордонним шаблонам або надто академічному стилю українських історичних видань.

У сукупності ці характеристики формують унікальний, соціально значущий і візуально виразний продукт, що не має прямого аналога на ринку. Календар "Жінки в різних професіях" поєднує феміністичний сенс, актуальність теми, емоційність образів, художню якість і функціональність, утворюючи новий тип візуального продукту, орієнтованого на підтримку, натхнення і репрезентацію жінок у професійній сфері.

Висновки до Розділу I

У процесі аналізу матеріалу першого розділу було розкрито комплексне уявлення про календар як поліфункціональний візуальний об'єкт, який виконує не лише хронологічну, а й комунікативну, естетичну, ідентифікаційну та соціальну функції. Сучасний календар, особливо в авторському графічному виконанні, давно вийшов за межі суто прикладного предмета. Він є культурним артефактом, що репрезентує погляди, ідеї, соціальні проблеми та цінності епохи. Саме це визначає його актуальність як засобу візуальної комунікації, зокрема в соціальному, феміністичному та просвітницькому контексті.

Вивчення типології календарів показало, що календарі поділяються як за формою подання (настінні, настільні, кишенькові, цифрові), так і за тематикою (загальні, рекламні, тематичні, освітні тощо). Найбільший інтерес для мого проєкту становлять тематичні календарі, оскільки саме в них поєднується інформаційна функція з глибоким смисловим навантаженням, а візуальний стиль підпорядковується загальній концепції. У випадку теми

"Жінки в різних професіях" календар не просто структурує час, а створює культурне висловлювання, фокусуючи увагу на актуальній соціальній темі – видимості жінок у професійному середовищі.

Історичний огляд формування календарного дизайну, здійснений у підрозділі 1.2, окреслює трансформацію календаря від суто функціонального інструмента до повноцінного медіа. Починаючи з релігійно-астрономічних таблиць у XVII–XVIII ст., через перехід до естетизованих друкованих форм у XIX ст. і до сучасних авторських, концептуально навантажених видань — календар ставав усе більш комунікативним. Особливо помітна ця тенденція у XX столітті, коли календарі стали активно використовуватися в ідеологічних кампаніях, просуванні брендів та візуальному мистецтві. Наприклад, радянські календарі 1920–30-х років пропагували нову роль жінки в індустріальному суспільстві, закладаючи візуальні архетипи, що досі впливають на дизайн.

У XXI столітті календар розглядається не просто як артефакт з певною стилістикою, а як спосіб емоційного і соціального впливу. Це підтверджує актуальність авторських календарів, які поєднують візуальну якість з соціальним меседжем. Сучасний дизайн календарів спирається на вивірену композицію, гнучку верстку, актуальні технічні засоби створення (цифрова графіка, планшетна ілюстрація), та насамперед — на змістовне навантаження, що формується на перетині ідеї та образу.

У розділі також простежено історичну динаміку зображення жінок у мистецтві, яка має безпосереднє відношення до теми мого календаря. Жінка протягом століть була переважно об'єктом зображення, рідше — його авторкою. Переважання пасивної, естетизованої, романтизованої або сексуалізованої жіночої іконографії формувалося здебільшого в межах патріархальної візуальної культури, і лише з кінця XIX століття починає поступово змінюватися. Поява перших художниць, жіночих виставок, феміністичної теорії мистецтва та критики візуальної репрезентації дозволили створити новий тип образу жінки — активної, професійної, інтелектуальної,

незалежної. Саме такий образ покладено в основу проєкту календаря "Жінки в різних професіях". Він протистоїть стереотипним схемам жіночої візуальності, подаючи героїнь не як об'єкти для милування, а як суб'єктів дії, праці, впливу.

У підрозділі 1.4 розглянуто роль соціальної графіки в комунікації з аудиторією. Визначено, що образ і повідомлення є головними елементами, які забезпечують силу впливу соціального графічного повідомлення. Соціальна графіка у календарі на тему жіночих професій виконує подвійну функцію: вона не тільки доносить меседж про рівність, повагу, визнання, але й формує візуальну мову, в якій жінка має голос, простір і значення. Образи професіоналок — це не просто естетичні візуалізації, а повідомлення про соціальну норму, яка змінюється. Візуальна мова такого календаря повинна бути чіткою, емоційно достовірною, позбавленою шаблонів і сексизму. Цього можна досягти за допомогою ілюстративної стилістики, елементів інфографіки, символізму та авторського підходу.

Аналіз стилістичних підходів у авторських календарях (підрозділ 1.5) дозволив виділити кілька ключових напрямів: мінімалізм, ретро-стилізацію, ручну графіку, інфографічність, колаж, контемпорарі-естетику. У контексті мого проєкту найбільш релевантними виявилися поєднання декоративного стилю з елементами символізму, натхненного естетикою Альфонса Мухи, та ручна графіка, яка підкреслює унікальність кожного образу. Такі стилістичні рішення дозволяють відобразити жіночі образи не як "універсальних персонажів", а як окремих індивідуальностей з власним стилем, професією, характером і контекстом. Завдяки цьому календар не виглядає як шаблонний набір образів, а є структурованою візуальною оповіддю з емоційною логікою.

Порівняльний аналіз подібних проєктів (підрозділ 1.6) підтверджує унікальність підходу, закладеного в основу календаря "Жінки в різних професіях". Він поєднує глибоку соціальну ідею, художню якість, інклюзивність, авторську графіку й функціональність. На відміну від проєктів, які або надто академічні, або зосереджені на тілесності, або не містять сучасної

репрезентації, мій календар створено з урахуванням усіх актуальних вимог до візуальної мови ХХІ століття: він є доступним, емоційним, інформативним і стильовим. Його сила — у простому, але щирому зображенні жінок, які працюють, творять, будують, управляють, винаходять. Кожна з них — носійка нового візуального стандарту, вільного від ідеалізації, романтизації чи виключення.

Таким чином, можна стверджувати, що календар у сучасному графічному дизайні — це не лише поліграфічний продукт, а інструмент соціального впливу й засіб візуального висловлювання. У контексті феміністичної теми він стає не лише способом структурування часу, а способом структурування цінностей. Авторський підхід до календарного дизайну дозволяє сформувати нову парадигму зображення жінки — не як прикраси або об'єкта погляду, а як дієвої особистості з фаховими компетенціями, соціальною роллю і гідністю.

Розділ І надає необхідне теоретичне підґрунтя для подальшого практичного втілення ідеї календаря. Вивчення історичних, мистецьких, графічних і комунікаційних аспектів дозволяє створити проєкт, що ґрунтується на глибокому розумінні візуальної мови та соціальної функції графічного дизайну. Здобуті знання та проаналізовані приклади дозволяють з упевненістю переходити до етапу розробки календаря як авторського продукту, здатного комунікувати ідеї, формувати нові культурні уявлення і підтримувати жінок у їхній професійній ідентичності.

РОЗДІЛ II

ПРОЄКТУВАННЯ КАЛЕНДАРЯ З АВТОРСЬКОЮ ГРАФІКОЮ «ЖІНКИ В РІЗНИХ ПРОФЕСІЯХ»

2.1. Огляд цільової аудиторії календаря

Розробка візуального продукту соціального спрямування передбачає чітке розуміння потреб і цінностей цільової аудиторії. У випадку календаря з авторською графікою на тему «Жінки в різних професіях» ключовим є не лише визначення демографічних параметрів аудиторії, а й глибоке розуміння її стилю життя, культурних орієнтирів, мотивацій та очікувань.

Проект орієнтований на жінок віком від 16 до 55 років, що мешкають в Україні. Це активні, свідомі представниці суспільства, які виявляють інтерес до тем фемінізму, самореалізації, культурної ідентичності та сучасного мистецтва. Більшість з них — це студентки, молоді фахівчині, дизайнерки, викладачки, активістки, мами, а також ті, хто прагне бачити відображення власного досвіду у візуальній культурі.

Для них важливо, щоб продукт мав не лише естетичну, а й змістову цінність. Цільова аудиторія не купує речі випадково — вона обирає свідомо, орієнтуючись на сенси, які стоять за візуальним образом. Саме тому проект відповідає запиту на «мистецтво, що говорить», «предмети з історією», «подарунки зі змістом».

За стилем життя ця аудиторія характеризується прогресивністю, залученістю до соціальних і культурних тем, схильністю до саморозвитку та критичного мислення. Вони слідкують за сучасними візуальними трендами, цінують якісний графічний дизайн, люблять класичне мистецтво, зокрема роботи Альфонса Мухи, та підтримують ініціативи, пов'язані з гендерною рівністю, правами жінок та інклюзивністю.

Для цієї групи надзвичайно важлива емоційна складова комунікації. Вони прагнуть бачити себе у візуальному наративі, упізнавати реальних жінок, а не стереотипні ідеали. Тому календар говорить до них особисто,

використовуючи дружній, поважний і водночас впевнений тон — на “ти”, як до рівної, як до подруги, яка так само шукає натхнення, впевненість і відчуття підтримки.

Ключові цінності аудиторії: рівність, самовираження через творчість, підтримка жіночої спільноти, сенс у деталях, повага до особистого вибору та інтерес до української культурної ідентичності. Саме ці аспекти стали визначальними у формуванні художньої концепції та композиційних рішень календаря.

Таким чином, календар «Жінки в різних професіях» створений не для абстрактного споживача, а для конкретної, чітко окресленої спільноти жінок, які шукають у візуальній продукції відображення себе, своїх поглядів і мрій. Завдяки цьому проєкт набуває не лише мистецького, а й соціального значення.

2.2. Розробка загальної концепції та соціального меседжу

Календар «Жінки в різних професіях» створено з метою візуального дослідження та переосмислення гендерних ролей у професійному середовищі України. Основна ідея полягає в тому, щоб через авторські ілюстрації показати жінок у різноманітних професіях, як традиційно жіночих, так і стереотипно чоловічих, тим самим руйнуючи усталені уявлення про «жіночі» та «чоловічі» сфери діяльності.

У контексті українського суспільства, де гендерні стереотипи залишаються поширеними, особливо в професійній сфері, важливо підкреслити, що жінки можуть успішно реалізовувати себе в будь-якій обраній галузі. Згідно з дослідженням, проведеним Info Sapiens на замовлення ГО «Інсайт» у 2022 році, в Україні існують глибоко вкорінені патріархальні норми, які формують вузьке та стереотипне бачення гендерних ролей [20].

У процесі розробки концепції календаря було враховано сучасні феміністичні підходи до дизайну, які акцентують увагу на інклюзивності, різноманітності та соціальній відповідальності. Зокрема, ідеї з книги «Feminist Designer: On the Personal and the Political in Design» під редакцією Елісон Плейс

надихнули на створення візуального нарративу, що поєднує особисте та політичне, підкреслюючи важливість представлення жінок у різних професіях [21].

Кожна ілюстрація в календарі несе в собі соціальний меседж, спрямований на підвищення обізнаності про роль жінок у суспільстві та їх внесок у різні сфери діяльності. Наприклад, зображення жінки-шахтарки або жінки-пожежниці демонструє, що жінки можуть успішно працювати в галузях, які традиційно вважаються чоловічими. Це відповідає сучасним тенденціям в Україні, де жінки все частіше займають посади в таких сферах, як гірнича справа, будівництво та сільське господарство, особливо в умовах війни, коли багато чоловіків мобілізовані.

Візуальний стиль календаря поєднує елементи класичного мистецтва, зокрема стилю Альфонса Мухи, з сучасними ілюстративними техніками. Це дозволяє створити естетично привабливий продукт, який водночас несе глибокий соціальний зміст. Кожна ілюстрація супроводжується назвою місяця, професією та, за потреби, короткою цитатою або фактом, що підкреслює значущість представленої професії.

Таким чином, календар «Жінки в різних професіях» є не лише візуальним продуктом, але й інструментом соціального впливу, який сприяє переосмисленню гендерних ролей у суспільстві та підтримує ідеї рівності, інклюзивності та самореалізації жінок у всіх сферах життя.

2.3. Художній стиль та візуальна мова проєкта

У процесі створення календаря «Жінки в різних професіях» було обрано художній стиль, що поєднує естетику модерну, зокрема вплив Альфонса Мухи, з авторським підходом, який акцентує на сучасному феміністичному дискурсі та індивідуальному баченні. Такий синтез дозволяє не лише віддати шану класичному мистецтву, а й створити візуальний продукт, що резонує з актуальними соціальними темами.

Альфонс Муха, видатний представник стилю модерн, відомий своїми декоративними панно, в яких зображував ідеалізованих жіночих фігур, оточених рослинними орнаментами та витонченими лініями. Його роботи, такі як серії «Пори року», «Квіти» та «Час доби», вирізняються гармонійною композицією, м'якою палітрою та увагою до деталей. Муха прагнув створити «загальне мистецтво», де декоративність поєднується з глибоким символізмом, що надає його творам особливої емоційної виразності (Рис. 8).

У власному стилі я прагнула зберегти декоративну витонченість та символізм, характерні для Мухи, водночас адаптуючи їх до сучасного контексту. Це проявляється у використанні плавних ліній, органічних форм та м'яких кольорових переходів, що створюють відчуття гармонії та спокою. Однак, на відміну від ідеалізованих образів Мухи, мої ілюстрації зображують реальних жінок у різних професіях, підкреслюючи їхню індивідуальність, силу та впевненість (Рис. 8).

Важливим аспектом є також феміністичний підхід до дизайну. Згідно з ідеями, викладеними в книзі «Feminist Designer: On the Personal and the Political in Design», дизайн має бути інклюзивним, чутливим до соціального контексту та спрямованим на підтримку різноманітності. У своїх ілюстраціях я прагнула відобразити жінок різного віку, етнічного походження та професій, демонструючи, що успіх та самореалізація доступні кожній [22].

Кольорова палітра календаря варіюється залежно від пори року, до якої належить кожна ілюстрація, що дозволяє створити візуальну різноманітність та підкреслити зміну настроїв. При цьому уникала надмірної яскравості або сірості, зосереджуючись на гармонійних поєднаннях, які підсилюють загальний меседж ілюстрації.

Композиційно кожна ілюстрація будується навколо центральної фігури жінки, яка займає активну позицію в просторі. Це може бути зображення жінки-інженерки, що впевнено тримає креслення, або жінки-лікарки, яка уважно слухає пацієнта. Такий підхід дозволяє не лише показати професію, а

й передати емоційний стан героїні, її впевненість, рішучість та відданість справі.

Декоративні елементи, такі як рослинні орнаменти, геометричні візерунки або символічні предмети, використовуються для підсилення основного меседжу ілюстрації. Наприклад, у зображенні жінки-астронавтки можуть бути присутні зірки та планети, що символізують нескінченність можливостей та прагнення до нових горизонтів.

Таким чином, художній стиль та візуальна мова календаря поєднують класичну естетику модерну з сучасним феміністичним підходом, створюючи візуальний продукт, що не лише приваблює естетично, а й несе глибокий соціальний зміст. Це дозволяє глядачеві не лише насолоджуватися мистецтвом, а й замислитися над важливими питаннями гендерної рівності та ролі жінок у суспільстві.

2.4. Вибір формату, типу та функціонального призначення календаря, вибір композиційного підходу

Для календаря «Жінки в різних професіях» було обрано формат А3 (297 × 420 мм) як оптимальний для настінного розміщення. Цей розмір забезпечує достатній простір для розміщення авторських ілюстрацій, що дозволяє детально передати образи жінок у різноманітних професіях, а також розмістити календарну сітку та додаткові елементи дизайну. Формат А3 є стандартним для настінних календарів, що сприяє його зручному використанню в побуті та офісному середовищі.

Тип календаря — настінний, з можливістю перегортання сторінок щомісяця. Кожна сторінка представляє окремий місяць та ілюстрацію, присвячену певній професії. Такий підхід дозволяє зосередити увагу на кожному образі окремо, надаючи можливість глибше осмислити представлену тему. Крім того, календар передбачає наявність місця для особистих нотаток, що підвищує його функціональність у повсякденному використанні.

Функціональне призначення календаря полягає не лише в інформуванні про дати, але й у виконанні освітньої та соціальної функції. Через візуальні образи жінок у різних професіях календар сприяє руйнуванню гендерних стереотипів, підвищенню обізнаності про роль жінок у суспільстві та надихає на самореалізацію. Таким чином, календар стає інструментом візуальної комунікації, що поєднує естетичну привабливість із соціальним меседжем.

У виборі композиційного підходу було враховано принципи, викладені в дизайнерських джерелах, де наголошується на важливості інклюзивності та соціальної відповідальності в дизайні. Кожна ілюстрація в календарі створена з урахуванням цих принципів: жінки зображені в активних, впевнених позах, що підкреслює їхню професійну компетентність та індивідуальність. При тому, за необхідності, жіночий персонаж залишає свою ніжність та граціозність, аби показати, що жінки можуть бути різними. Композиція кожного зображення побудована таким чином, щоб героїня була центральним елементом, оточеним деталями, що відображають специфіку її професії.

Кольорова палітра календаря варіюється залежно від пори року, до якої належить кожна ілюстрація, що дозволяє створити візуальну різноманітність та підкреслити зміну настроїв. При цьому уникала надмірної яскравості або сірості, зосереджуючись на гармонійних поєднаннях, які підсилюють загальний меседж ілюстрації.

2.5. Формування образів персонажок ілюстрацій

Проект календаря «Жінки в різних професіях» має на меті візуалізувати сучасних жінок у професійній діяльності, акцентуючи на їхній реальності, різноманітності та впевненості. У центрі кожної ілюстрації — конкретна персонажка, яка уособлює певну професію. Її образ будується з урахуванням кількох ключових чинників: характеру діяльності, соціального контексту, візуальної читабельності, емоційної впливовості та цілісної стилістики календаря.

На етапі створення персонажок враховувався принцип, за яким ілюстрація не є буквальним портретом конкретної людини, але водночас не абстрактним символом. Це узагальнене зображення жінки-професіоналки, в якому легко впізнати знайомі риси, жести, одяг, середовище. У результаті глядач може проєктувати образ на власний досвід або досвід близьких, що створює емоційний зв'язок. Персонажки не ідеалізовані, але впевнені, відкриті, сильні. Вони мають різний вік, комплекцію, міміку, позу — це свідоме дизайнерське рішення для демонстрації різноманіття.

Образ кожної персонажки формується з урахуванням реальної специфіки професії. Ілюстрація завжди містить візуальні підказки: елементи робочого одягу, інструменти, фрагменти простору, в якому відбувається дія. Це не лише додає глядацького інтересу, але й допомагає одразу зчитувати контекст. Наприклад, жінка-пілотка зображена у кабіні літака, жінка-будівельниця — на тлі монтажного крану, а жінка-лікарка — з фонендоскопом і в робочому халаті.

Особлива увага приділялась позі й погляду. Всі персонажки показані у дії або у моменті концентрації, спокою, впевненості. Вони дивляться прямо або трохи вбік — ніколи вниз або з сумом. Такий підхід підсилює внутрішню силу образу, не зображаючи жінок жертвами, романтизованими музами чи декоративними фігурами. Це відповідає сучасним підходам у дизайні, які, згідно з «The Visual Story» Брюса Блока, вимагають чіткої побудови візуального нарративу через активного героя та його взаємодію з простором [23].

Кольори відіграють важливу роль у формуванні візуального тону персонажа. Для кожної ілюстрації обрана палітра, що підсилює емоційний настрій місяця, професії та особистості персонажки. Теплі, насичені кольори використовуються для зображення фізично активних чи технічних професій, пастельні — для професій, де важлива емпатія, догляд, чутливість [24]. Також кольори органічно пов'язані з палітрою сезонів, що дозволяє кожному місяцю мати індивідуальний настрій.

Волосся, обличчя, міміка — всі деталі продумані. У персонажок немає однакових рис, усі вони мають візуальні індивідуальності: кучеряве чи пряме волосся, світла або смаглява шкіра, вираз очей, акцент на брови чи вилиці. Це не просто візуальне рішення, а спосіб підкреслити ідею: жінки в професіях — різні, але кожна з них цінна. Такий підхід ґрунтується на принципі «diverse representation» із книги «Designing Brand Identity» Аліни Вілер, де наголошується, що сучасний візуальний продукт повинен бути інклюзивним і близьким до глядача [25].

Композиційно персонажки розташовані у центрі, однак фон не є порожнім. Навпаки, він підтримує розповідь, задає додаткові акценти й створює атмосферу. Наприклад, у зображенні жінки-фермерки — поля, рослини, робочий інвентар. Таке поєднання головного персонажа з середовищем дозволяє створити глибший рівень візуального читання.

Кожна персонажка має свою динаміку. Ілюстрація створена таким чином, щоб передавати відчуття моменту. Це або момент дії, або момент концентрації. Завдяки цьому глядач не просто бачить професію, а ніби спостерігає за героїнею в її робочому процесі. Це робить ілюстрації живими, переконливими, такими, що викликають емоцію.

Візуальний стиль, як зазначено раніше, поєднує естетику модерну, зокрема вплив Альфонса Мухи, з авторським баченням. Тому декоративні елементи, рослинні мотиви, текстури тканин, елементи геометрії або орнаментів, присутні в композиціях, мають не лише естетичну, а й змістову функцію. Вони підкреслюють професію, ритм і настрій сцени.

Формування образів відбувалось також через ескізування з референсів (Рис. 9). Були опрацьовані візуальні матеріали з реального життя — фотографії, кадри з документалок, спостереження за роботою фахівчинь у різних сферах. Це допомогло уникнути умовності, зробити образи більш правдоподібними, переконливими.

На рівні технічного виконання особливу увагу приділено лінії, формі та пропорціям. Образи побудовані не на гіперреалізмі, але й не на стилізації до

карикатури. Стиль балансує між декоративністю й реалістичністю, що дозволяє зберегти авторське бачення і водночас не втратити ясності зображення.

Таким чином, формування образів персонажок у календарі є результатом багаторівневого підходу. Кожна ілюстрація — це не просто зображення жінки, а візуальна розповідь про її професію, характер, силу й присутність у сучасному світі. Через композицію, позу, колір, деталі одягу й середовища створюється образ, що водночас естетичний і змістовний. Усі ці рішення підтримують головну ідею проєкту — жінки вже давно є частиною професійного простору, і це має бути гідно показано у візуальній культурі.

2.6. Підбір кольорової гами, шрифтів і графічних засобів

Візуальне оформлення календаря «Жінки в різних професіях» базується на продуманому поєднанні кольорової гами, типографіки та додаткових графічних засобів. Усі елементи підбирались відповідно до цілісної концепції проєкту — поєднання авторського стилю з декоративністю, натхненною модерном, і водночас сучасністю, доступністю для сприйняття широкої аудиторії.

Кольорова гама вибудована за принципом сезонної циклічності. Для кожного місяця підібрано палітру, що відображає типові кольорові настрої відповідного періоду року. Весняні місяці мають світлі, м'які, природні відтінки — ніжні зелені, пастельно-рожеві, світло-блакитні. Літні — більш насичені, теплі, з акцентами на глибокий жовтий, кораловий, помаранчевий. Осінні — зі спокійними, але глибокими тонами: охра, бордо, теракота, темно-зелений. Зимові — холодніші, з переважанням синіх, сріблястих, фіолетових тонів. Палітра не є випадковою. Вона виконує подвійну функцію — формує настрій кожної сторінки та допомагає візуально виокремити ілюстрації, підтримуючи наратив. Кольори узгоджені між собою в рамках усього календаря, що створює гармонійну візуальну ритміку протягом року. Уникаю надмірної яскравості або контрастності, оскільки це могло б зруйнувати

загальний естетичний баланс. Переважають природні, органічні відтінки, які підсилюють образи персонажок і не відволікають від сенсу ілюстрацій [24].

Для досягнення кольорової єдності було розроблено базову кольорову сітку, де до кожного місяця закріплено 3–4 домінантні кольори: основний, фоновий, акцентний і допоміжний. Ці кольори використовуються у фонах, деталях одягу персонажок, декоративних елементах і типографіці. Такий підхід дає змогу уникнути візуального хаосу і забезпечити цілісність оформлення.

Шрифтове оформлення виконує функцію навігації, інформування і водночас доповнення загальної стилістики. Для назви календаря, назв місяців і професій використовується гарнітура з характером — гуманістичний гротеск з м'якими, плавними обрисами, який поєднує сучасність і виразність.

Для службової інформації та календарної сітки використовується шрифт Minion Pro Regular. Вибір зумовлений функціональністю: дати мають легко зчитуватися з будь-якої відстані. Основний шрифт — Bonjour Mon Ami Regular. Контраст між декоративним шрифтом і базовим текстовим дозволяє розмежувати художню та утилітарну частини сторінки, не порушуючи загального стилю.

Ключовим завданням при виборі шрифтів було дотримання принципу візуальної ієрархії. Глядач одразу бачить назву місяця, далі — ілюстрацію. Інформація не домінує над зображенням, але й не губиться. Текст підтримує зображення, допомагає його прочитати, а не дублює або конкурує з ним. Графічні засоби, що використовуються у проєкті, включають декоративні орнаменти, текстури та додаткові композиційні елементи. Орнаментальні деталі натхненні модерном — плавні лінії, стилізовані рослинні мотиви, що органічно вписуються у фон і підсилюють емоційне сприйняття. Вони не є основним елементом, а доповнюють головну ілюстрацію, створюючи глибину і багатошаровість зображення.

У проєкті використано також легкі фональні текстури — тонкі градієнти, шум, м'які тіні, що додають тактильності і створюють відчуття

аналоговості, попри цифрове виконання. Це наближає візуальну мову до стилістики ілюстрацій початку XX століття, водночас залишаючись актуальним для сучасного глядача.

Ще одним графічним прийомом є використання ліній та рамок для структурування інформації. Вони застосовуються обмежено, лише в сітці дат і при виділенні важливих свят або подій. Стиль ліній — м'який, без зайвої жорсткості, щоб не зламати загальну візуальну пластику. Загалом візуальна система календаря побудована на принципах цілісності, ритмічності та гармонії. Усі елементи — колір, шрифт, текстура, декоративні мотиви — працюють на спільний результат: підтримати головну ідею проєкту та забезпечити позитивне візуальне й емоційне сприйняття.

У процесі підбору кольорів і типографіки орієнтувалася на сучасні дизайнерські джерела. Вони підкреслюють важливість цільової відповідності стилістичних рішень та емоційної реакції аудиторії. Поради щодо гармонійності палітри, принципів візуальної ієрархії, психології кольору та застосування контрастів були враховані у процесі фінального макетування календаря.

2.7. Технічні матеріали, техніки виконання та інструменти

Розробка календаря «Жінки в різних професіях» передбачала комплексний підхід до вибору технічних рішень і матеріалів. Від самого початку проєкт мав бути реалізований у поєднанні ручної та цифрової графіки. Основним завданням стало створення візуального продукту, що поєднує художню цінність, стилістичну цілісність та технологічну адаптивність до друкованого й цифрового середовищ. Усі ілюстрації є авторськими та виконані повністю вручну в цифровому форматі із застосуванням графічного планшета та професійного програмного забезпечення.

Для створення ілюстрацій використовувався графічний планшет Wacom One, що забезпечує високу точність лінії, контроль тиску та чутливість до нахилу пера. Це дає змогу працювати в наближеному до традиційної техніки

режимі, водночас залишаючи повну гнучкість у редагуванні, накладанні шарів і адаптації до друкованих вимог. Використання планшета дозволило створити тонкі, деталізовані лінії, м'які текстури та складну багатшарову кольорову роботу, що є невід'ємною частиною загальної візуальної мови проєкту.

Головним програмним середовищем для виконання графіки став Adobe Photoshop. Його інструментарій дозволяє моделювати колір, форму, світло і тінь, що є важливим при створенні складних багатшарових ілюстрацій. Для побудови композицій, вирівнювання об'єктів, створення модульної сітки та роботи з типографікою використовувався Adobe Illustrator. Остаточна верстка календаря виконувалася в Adobe InDesign, що є індустріальним стандартом для макетування друкованої продукції. Це дозволило інтегрувати зображення, текст і сітку в єдине готове до друку видання.

Техніка виконання кожної ілюстрації включає кілька послідовних етапів. Спочатку розроблявся ескіз — чорно-білий начерк із базовою композицією, позою персонажки, розташуванням допоміжних елементів (Рис. 9). Далі виконувався контур — чітка лінійна побудова, яка служить основою для кольорової роботи. Після цього накладається колір: спочатку базові площини, потім — світлотіньова модель, далі — деталі, фактури, текстури та декоративні елементи.

Фактура досягається за допомогою спеціальних цифрових пензлів, що імітують акварель, туш, пастель, графіт або перо. Це створює ефект ручної роботи, навіть попри цифровий формат. У роботі було створено власну бібліотеку пензлів, адаптованих до стилістики календаря. Вони використовуються для передачі матеріалу тканини, волосся, шкіри, а також для створення фонів із легким шумом чи зернистістю, що надає ілюстраціям характеру та глибини.

Колір у проєкті накладається шарово. Це дозволяє легко вносити правки, адаптувати палітру до пори року чи тематики місяця, комбінувати кольори між собою без ризику втрати попередніх результатів. Робота з шарами також

забезпечує можливість легко адаптувати окремі елементи під друк або цифрове розміщення.

У межах технічного підходу важливу роль відіграє адаптація файлів до друку. Для цього використовуються кольорові профілі CMYK, роздільна здатність 300 dpi, формат PDF/X-4 або TIFF для збереження якості. Верстка враховує припуски на обріз (bleed) по 3 мм з кожного боку, щоб уникнути втрати важливих елементів під час друку. Для цифрової версії календаря готуються окремі варіанти файлів у RGB-форматі, оптимізовані для перегляду на екранах без втрати насиченості кольору.

Окрему увагу приділено шрифтам — усі вони конвертовані у криві або вбудовані у PDF-файл, що гарантує їхнє коректне відображення при друці. Шрифтове оформлення зберігає читабельність навіть у зменшеному масштабі та не втрачає виразності поруч з деталізованою ілюстрацією.

Для друку передбачається використання офсетного або цифрового методу залежно від накладу. Вибір паперу — щільний крейдований матовий 250–300 г/м², який дозволяє зберегти глибину кольору, чіткість контуру та водночас мінімізувати відблиски. Матовий ефект підкреслює декоративність ілюстрацій і робить сприйняття зображення комфортним для ока при денному або штучному освітленні.

Кріплення календаря — пружина (металева скоба) з отвором для настінного розміщення. Цей варіант найбільш зручний для перегортання сторінок та забезпечує довговічність експлуатації протягом року. Формат А3 і настінне розміщення дозволяють глядачеві одночасно насолоджуватися ілюстрацією та користуватися календарною сіткою.

Графічна система календаря побудована з урахуванням модульної сітки. Вона задає структуру композицій і гарантує зручне розміщення всіх елементів: ілюстрацій, тексту, сітки дат. Сітка не є видимою, але вона організовує простір, забезпечує візуальний порядок і ритм. При створенні сітки використовувався принцип «золотої пропорції», а також співвідношення сторін сторінки для збереження балансу.

У роботі зображення експортувались у кількох форматах: для друку — у високій роздільній здатності, для інтернет-промо — у форматі JPEG та PNG із адаптивним розміром. Це забезпечує гнучкість проєкту й дозволяє його використовувати як у фізичному, так і в цифровому середовищі, включаючи соціальні мережі, сайти та презентаційні матеріали.

2.8. Створення ілюстрацій та обкладинки календаря

Процес створення ілюстрацій та обкладинки календаря «Жінки в різних професіях» був одним із ключових етапів проєкту, оскільки саме зображення формують візуальну ідею, визначають характер проєкту та його емоційне сприйняття. Кожна ілюстрація — це самостійна графічна одиниця, яка відображає професію, настрій, пору року, а також цінності, закладені в загальну концепцію. Ілюстрації виконані в авторській стилістиці з декоративними акцентами, натхненною модерном, зокрема візуальними принципами Альфонса Мухи.

Перед створенням фінальних ілюстрацій був підготовлений повноцінний скетчбук з попередніми ескізами для кожного місяця.

Календар був створений для 2026 року. Тобто з січня 2026 до грудня 2026. Було обрано такі професії для кожного місяця, згідно зі офіційними професійними святами, затвердженими Законом України. Бо календар робиться саме для української аудиторії. Для 2 днів було обрано Міжнародні свята [26-28].

Літо:

- Червень. 19 червня – День фермера
- Липень. 16 липня – День бухгалтера України
- Серпень. 15 серпня – День археолога

Осінь:

- Вересень. 17 вересня – День рятувальника України
- Жовтень. 1 жовтня – Міжнародний день музики
- Листопад. 4 листопада – День залізничника

Зима:

- Грудень. 15 грудня - День працівників суду України
- Січень. 7 січня – Міжнародний день програміста
- Лютий. 11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчат у науці

Весна:

- Березень. 22 березня — День таксиста
- Квітень. 30 квітня — День прикордонника України
- Травень. 23 травня — День морської піхоти України

Основна увага приділялася композиції, позі персонажки, логіці розміщення деталей, символіці професії. Ескізи дозволили проаналізувати зорове навантаження сторінки, протестувати позиціонування фігури, збалансованість між центральним елементом та фоном. Кожен місяць отримав власну сюжетну сцену, де фігура жінки — головна, але не ізольована, а занурена у контекст своєї професійної діяльності.

Ілюстрації створювались у цифровому форматі, з використанням графічного планшета та програм Adobe Photoshop та Illustrator. Всі зображення побудовані за однаковим алгоритмом: ескіз — контур — колір — тінь — деталі — фінальна текстура. Для імітації ручної графіки використовувались спеціальні пензлі, які передають ефект лінії олівця, пера, акварелі, туші. Це надало зображенням глибини, м'якості та відчуття тактильності, навіть у цифровому середовищі.

У процесі створення особливу увагу було приділено ритму серії. Попри те, що кожна ілюстрація унікальна, всі вони підпорядковані єдиній стилістиці. Це досягається завдяки узгодженій колірній системі, стилю промальовки, спільній побудові композиції та єдиному підходу до зображення фігури — з акцентом на гідність, професійність і природність. Персонажки не позують для глядача — вони у процесі дії, в русі, в роботі, у фокусі. Їхній погляд, жести, середовище — усе працює на підсилення їхнього образу як жінки-фахівчині.

Кольорова палітра кожної ілюстрації відповідала заданому сезону: світлі, розмиті відтінки — для весняних місяців, яскраві й контрастні — для

літніх, глибокі, теплі тони — для осені, холодні, приглушені — для зими. Кожна палітра складалася з 3–5 головних кольорів, які повторювались у фонових елементах, одязі персонажа та декоративних деталях. Такий підхід забезпечив візуальну гармонію та емоційну різноманітність ілюстрацій, зберігаючи водночас цілісність проєкту.

У фонах використовувались графічні символи, архітектурні елементи, природні сцени, інструменти або частини обладнання, характерні для конкретної професії. При цьому фони не перевантажені деталями, вони працюють як контекст і підтримка для головної фігури. Лінії фону та декоративні мотиви побудовані за стилем модерну — м'які, вигнуті, часто повторювані, що створює візуальний ритм.

Обкладинка календаря має стратегічну важливість, оскільки є першою точкою контакту з глядачем. Її завдання — одразу передати настрій і суть проєкту, зацікавити й створити очікування щодо внутрішнього змісту. Обкладинка виконана у тому ж стилі, що й внутрішні ілюстрації, але є більш узагальненою. На ній зображена композиція з кількох силуетів жінок, які символічно представляють різні професії — без акценту на одну конкретну. Це візуальний анонс теми календаря. Назва «Жінки в різних професіях» розташована у верхній частині, набрана у декоративному шрифті, що поєднує елегантність і сучасність. Фон — з елементами орнаменту та лінійної графіки, що нагадують вітражі, характерні для стилю модерн (Рис. 10).

Важливим у створенні ілюстрацій було уникнути клішованих або «плакатних» образів. Персонажки не зображені у надмірно ідеалізованих або супергеройських позах. Вони справжні — такі, як є: втомлені, зосереджені, енергійні, захоплені роботою. Образи побудовані не на гендерній стилізації, а на професійному вираженні через позу, інструменти, середовище.

Загалом створення ілюстрацій вимагало глибокого вивчення професій, візуального аналізу, уважної роботи з формою та кольором. Всі ілюстрації мають однаковий технічний стиль, ілюструючи єдину концепцію. Це

послідовність, що на рівні з композицією і шрифтом формує впізнавану візуальну ідентичність календаря.

У результаті було створено 5 ілюстрацій — по одній на кожен місяць (Рис. 10-14). Кожна з ілюстрацій адаптована під друк у форматі А3, із урахуванням технічних вимог до роздільної здатності, припусків на обріз, вирівнювання по сітці. Всі графічні файли збережено у форматах TIFF та PDF/X-4, що відповідає стандартам професійної поліграфії.

Процес створення ілюстрацій і обкладинки календаря був не лише технічним, а концептуальним етапом, який дозволив візуально втілити основну ідею проєкту — жінки можуть бути ким завгодно. Кожна з них має право бути побаченою у своїй професії, не як виняток, а як норма. Ілюстрації служать не просто прикрасою, а способом комунікації з глядачем. Це художній інструмент, який через образ, колір і композицію говорить мовою гідності, присутності й професійної сили.

2.9. Адаптація до друкованого та цифрового форматів

Календар «Жінки в різних професіях» з самого початку проєктувався як гібридний продукт, який однаково ефективно функціонує як у друкованому, так і в цифровому форматі. Це передбачало комплексний підхід до адаптації графіки, типографіки, композиції та технічних параметрів для кожного з цих середовищ. Завдання полягало в тому, щоб зберегти візуальну якість, читаємість і загальну естетику календаря незалежно від формату відтворення.

Друкована версія розрахована на формат А3 — це класичне вертикальне розміщення з прив'язкою до настінного використання. Вибір саме цього формату забезпечує достатню площу для відображення деталізованої ілюстрації, календарної сітки та навігаційної інформації, не перевантажуючи композицію. Розміри дозволяють розмістити фігуру персонажки у повний зріст або до колін, залишаючи місце для фону, декоративних елементів, тексту та сітки дат. Простір на сторінці був розподілений згідно з модульною сіткою:

верхня частина — зображення, нижня — календарна частина з датами, виділеними святами і полем для коротких нотаток.

Для забезпечення якісного друку вся графіка була адаптована до кольорової моделі CMYK, з роздільною здатністю не менше 300 dpi. Це стандарт поліграфічної якості, який дозволяє зберегти насиченість кольору, чіткість ліній і деталізацію. Усі шрифти були переведені у криві або вбудовані у PDF-файл, що гарантує їхнє правильне відображення на будь-якому обладнанні. Ілюстрації збережено у форматах TIFF та PDF/X-4, що є найбільш стабільними і рекомендованими для професійного друку. Передбачено припуски на обріз по 3 мм з кожного боку, що враховується при підготовці макету до друкарні.

Для друкованої версії обрано матовий крейдований папір щільністю 250–300 г/м². Такий папір дозволяє відтворити кольори максимально точно, зберігає глибину тіней, не дає небажаних відблисків і має приємну тактильну якість. Він підкреслює характер авторських ілюстрацій, де важлива кожна лінія та деталь. Для зручності перегортання застосовується пружинний металевий біндер із отвором для підвішування.

Цифрова версія календаря розроблялася паралельно з друкованою. Основним завданням стало створення графіки, яка коректно і красиво виглядає на різних екранах — від смартфонів до комп'ютерних моніторів. Уся графіка була адаптована до кольорової моделі RGB, яка краще підходить для дисплеїв і дозволяє добитися яскравішого і світлішого кольору. Кожна сторінка експортована у форматах PNG (для веб-публікацій) та JPEG (для зменшення ваги без втрати якості). Також були створені окремі PDF-файли у високій роздільності — для завантаження, перегляду або поширення в цифрових бібліотеках. Оскільки цифровий формат не має жорсткої прив'язки до фізичних розмірів, макет був адаптований під найпоширеніші екрани за співвідношенням сторін — 4:3 і 16:9. Головні елементи, зокрема персонажка, назва місяця та професія, збережені в центрі або верхній третині зображення, що забезпечує правильне зчитування композиції на мобільних пристроях. Була

протестована контрастність шрифтів на різних фонах, щоб текст залишався читабельним незалежно від налаштувань яскравості екрана.

Додатковим завданням стало створення інтерактивного PDF, в якому можна переглядати календар як презентацію. Така версія може бути використана для онлайн-виставок, промо-кампаній, захисту проєкту, а також у рамках електронного портфоліо. У PDF додано навігаційні посилання, інтерактивні елементи, активні кнопки для переходу між сторінками, збережено кольори максимально близько до друкованих стандартів.

Висновки до розділу II

У другому розділі було реалізовано повноцінний процес художнього та дизайнерського проєктування календаря з авторською графікою «Жінки в різних професіях». У результаті комплексної роботи вдалося створити візуально, концептуально та технічно завершений продукт, що відповідає критеріям сучасного соціально спрямованого графічного дизайну. Календар не лише виконує утилітарну функцію, а й виступає культурним артефактом, що транслює ідеї гендерної рівності, репрезентації жінок у професіях та візуальної гідності.

На першому етапі було визначено цільову аудиторію, яка є ключовим чинником при формуванні будь-якого дизайнерського продукту. Календар орієнтований на жінок віком 16–55 років, активних, критично мислячих, із прогресивними соціальними позиціями. Це студентки, фахівчині, викладачки, матері, активістки — жінки, які шукають у візуальній культурі образ себе, підтримку, натхнення та ідеологічну спорідненість. Аудиторія цінує не тільки естетику, але й смислове наповнення, інклюзивність, повагу до різноманіття, художню якість і культурну близькість. Усі ці параметри були інтегровані в загальну концепцію календаря, який говорить до глядачки на «ти», як до рівної.

Формування концепції календаря ґрунтується на переосмисленні соціальних ролей жінки в українському суспільстві. Ідея проєкту — показати

жінку в дії, у професії, в середовищі, у взаємодії з реальністю, а не як декоративний або ідеалізований образ. Ілюстрації зображають жінок у традиційно «чоловічих» і «жіночих» професіях, що слугує засобом руйнування гендерних стереотипів. Соціальний меседж закладено не лише у сюжет ілюстрацій, але й у загальний стиль, кольори, композицію. Кожна зображена героїня — це акт репрезентації: показати, що жінка може бути інженеркою, будівельницею, пілоткою, науковицею, лікаркою, і при цьому зберігати свою ідентичність, індивідуальність, емоційність.

Художній стиль календаря натхненний естетикою модерну, зокрема творчістю Альфонса Мухи, однак він адаптований до сучасного феміністичного контексту. Від декоративності стилю модерн взято принципи витонченості, симетрії, символізму, уваги до лінії та композиції. Сучасність виявляється у способі подачі образу: персонажки зображені не як ідеали або міфологеми, а як справжні, упевнені жінки. Вони не позують, а живуть — у дії, роботі, фокусі. Такий підхід підкреслює особистісну присутність жінки у візуальній культурі й надає роботам емоційної правдивості.

При розробці формату, типу та функціонального призначення було обрано настінний формат А3 з помісячним перегортанням. Такий формат дозволяє зберегти рівновагу між естетикою й практичністю: великі ілюстрації залишаються повноцінними художніми творами, а календарна сітка — інформативною та зручною. Додано місце для нотаток, що посилює утилітарну функцію. Формат оптимізований як для домашнього, так і для офісного використання. Крім того, календар виконує просвітницьку функцію, залучаючи глядача до роздумів про професійну роль жінок у суспільстві.

Окрему увагу приділено формуванню образів персонажок. У кожній ілюстрації жінка показана у контексті своєї професії. Образи не є ані гіперреалістичними, ані умовними — це ілюстративне узагальнення, яке містить достатньо деталей для впізнавання. Відбір атрибутів, пози, виразів обличчя, фону базувався на реальних спостереженнях, фотографіях, вивченні професійного середовища. Показано жінок різного віку, зовнішності, стилю,

що створює ефект «впізнавання себе» для глядачки. Образи гідні, спокійні, впевнені — вони транслюють силу без агресії, професіоналізм без пафосу, емоційність без надмірної сентиментальності.

Візуальна мова проєкту базується на гармонійній кольоровій палітрі, підібраній відповідно до сезонності. Весняні місяці — ніжні, літні — яскраві, осінні — глибокі, зимові — холодні. Кольори підтримують емоційний настрій місяця й образу. Було створено власну кольорову сітку з домінантними та акцентними кольорами для кожної сторінки. Шрифти обрані з урахуванням читабельності, стилістичної відповідності та функціонального розмежування: декоративні — для назв, нейтральні — для сітки дат. Було дотримано принципу візуальної ієрархії: глядач спершу зчитує місяць і професію, потім — занурюється в ілюстрацію.

Технічне виконання календаря здійснено з використанням цифрової графіки на основі ручної ілюстрації, виконаної на графічному планшеті Wacom One. Для створення зображень використовувались Adobe Photoshop (ілюстрація), Illustrator (композиція, графічні елементи) та InDesign (верстка). Всі ілюстрації були виконані в багатошаровій техніці: ескіз, контур, базовий колір, світлотінь, фактури, текстура, фонові елементи. Було створено власну бібліотеку пензлів, що імітують традиційні техніки — акварель, туш, графіт. Це забезпечує ефект ручної роботи й додає зображенням глибини.

Створено 12 повноцінних ілюстрацій — по одній на кожен місяць, а також обкладинку. Кожна з них адаптована під друк у форматі А3: 300 dpi, СМҮК, з урахуванням припусків на обріз. Обкладинка візуалізує тему календаря — зображено кілька силуетів жінок різних професій як символ різноманіття. Це узагальнене художнє звернення до глядача. У шрифтах обкладинки поєднано декоративність і сучасність. Колір фону і орнаменти стилізовані під модерн, але не перевантажені — збережено графічну чистоту.

Особливе значення має процес адаптації календаря до цифрового середовища. Окрім друкованої версії, створено цифровий варіант для перегляду на екранах. Вся графіка перекладена в RGB, експортована у PNG,

JPEG і PDF. Адаптовано формат сторінок під екрани 4:3 та 16:9. Додано версію з інтерактивною навігацією — для презентацій і онлайн-архівів. Усі тексти й зображення протестовані на читабельність на різних пристроях. Це дає змогу використовувати календар у соціальних мережах, на сайтах, у цифрових бібліотеках.

Таким чином, у процесі реалізації проєкту було послідовно реалізовано усі ключові етапи графічного дизайну: дослідження, концепція, стилістика, технічна реалізація, адаптація. Календар «Жінки в різних професіях» став не лише дизайнерським виробом, а й соціально важливим культурним продуктом, що розкриває потенціал графіки як інструменту впливу. Усі його елементи — від кольору до формату — підпорядковані головній меті: надати видимість жінкам у професійному полі, утвердити їхню гідність, підтримати репрезентацію, надихнути.

Проєкт поєднує емоційність, естетику, функціональність та громадянську позицію. Це приклад того, як через авторську графіку можна вести розмову про важливе — з повагою, глибиною, точністю. Календар не просто прикрашає простір — він стає візуальним співрозмовником, який щодня нагадує: жінка може бути ким завгодно.

ВИСНОВКИ

У межах цієї кваліфікаційної роботи було розроблено календар з авторською графікою на тему «Жінки в різних професіях», що поєднує функціональність поліграфічного продукту та актуальний соціальний меседж. У результаті реалізації проєкту підтверджено гіпотезу про можливість створення візуального продукту, що водночас є естетично привабливим, концептуально вивіреном і соціально значущим.

Теоретичний розділ охопив аналіз типології календарів, історії їх розвитку, специфіки художнього проєктування, а також принципів соціальної графіки та візуальної комунікації. Було детально розглянуто еволюцію репрезентації жінок у мистецтві й дизайні, акцентовано увагу на зміні образу жінки від пасивного елемента композиції до активної професійної фігури. Проаналізовано особливості композиційних рішень і стилістичних прийомів, притаманних авторським календарям, а також визначено специфіку зображення соціального меседжу через ілюстрацію.

Практичний етап роботи включав розробку календаря як завершеного графічного продукту. Було визначено цільову аудиторію — жінки віком 16–55 років, які ідентифікують себе як активні учасниці соціального життя. Виходячи з цього, було сформовано концепцію календаря, яка включає чіткий соціальний меседж про видимість, повагу й репрезентацію жінок у найрізноманітніших професіях.

Художнє вирішення календаря охоплювало вибір візуального стилю, що ґрунтується на поєднанні графічної естетики з сучасною ілюстративною мовою. Створені ілюстрації, кожна з яких присвячена окремій професії, уособленій жіночим образом. У роботі застосовано цифрову графіку з авторським стилем, узгоджену кольорову гаму, лаконічні шрифти та композиційні рішення, що забезпечують зчитуваність і емоційний вплив.

Окрему увагу приділено адаптації календаря до друкованого та цифрового форматів. Окрім традиційної поліграфічної версії, створено

інтерактивний PDF із навігаційними елементами, що дозволяє демонструвати календар у форматі презентації, онлайн-виставки або портфоліо. Це розширює функціональне застосування проєкту та підвищує його доступність для різних аудиторій.

У результаті виконаної роботи доведено, що календар у сучасному графічному дизайні може слугувати не лише інструментом виміру часу, а й засобом комунікації важливих суспільних цінностей. Тематика проєкту влучно поєднала в собі культурну, соціальну та професійну складові, демонструючи, як графічний продукт здатен підтримувати феміністичний дискурс, нормалізувати жіночу присутність у стереотипно «чоловічих» професіях та формувати візуальний наратив, в якому жінка є активною, компетентною, сильною і гідною.

Ця робота також показала важливість міждисциплінарного підходу до графічного дизайну: поєднання історико-культурного аналізу, візуальної семіотики, соціальної критики та практичного інструментарію дизайнера дає змогу створювати продукти, що не лише функціонують, а й транслюють ідеї.

Підсумовуючи, календар «Жінки в різних професіях» — це приклад графічного дизайну як інструменту візуального активізму. Він здатен привертати увагу, сприяти розмові в суспільстві, ставати частиною освітніх, виставкових або комунікаційних процесів. Це — результат, який підтверджує готовність здобувача до реалізації повноцінних дизайн-проєктів на професійному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гурко О., Ткаченко Н. Лінгвістична інтерпретація номенів графічного дизайну: історія і сьогодення // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Мистецтвознавство. – 2021. – № 1. – С. 45–53.
2. Шумерський_календар – URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Шумерський_календар
3. Egyptian_calendar – URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/Egyptian_calendar
4. Мусульманський_календар – URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Мусульманський_календар
5. Чеботарьова І. Б., Горлов М. В. Класифікація і конструкція настільних календарів // Матеріали молодіжної школи-семінару. – Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021. – С. 42–45.
6. Календарі: історія, типологія, сучасні тенденції / За ред. О. Лагутенко. – Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2018. – 320 с.
7. Jones H., Knight D., Hill K., Craig C., Christer K. Calendar Collective: A design-led research investigation // Design Research Society. Pivot 2021: Designing a World of Many Centers. – URL:
<https://dl.designresearchsociety.org/pluriversaldesign/pivot2021/researchpapers/25>
8. Guerrilla Girls. Do women have to be naked to get into the Met. Museum? // Tate. – URL: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/guerrilla-girls-do-women-have-to-be-naked-to-get-into-the-met-museum-p78793>
9. McGuire K., Michalik N. The f word: A content analysis of female artists in art history textbooks // ResearchGate. – URL:
https://www.researchgate.net/publication/315721936_The_f_word_A_content_analysis_of_female_artists_in_art_history_textbooks

10. Чоловічий_погляд – URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Чоловічий_погляд
11. Artemisia in her own words // National Gallery, London. – URL:
<https://www.nationalgallery.org.uk/exhibitions/past/artemisia/artemisia-in-her-own-words>.
12. Artemisia Gentileschi // Royal Collection Trust. – URL:
<https://www.rct.uk/collection/stories/artemisia-gentileschi>
13. Anguissola Paintings, Bio, Ideas // The Art Story. – URL:
<https://www.theartstory.org/artist/anguissola-sofonisba/>
14. Lavinia Fontana: Italy's First Female Professional Artist // Art Herstory. – URL: <https://artherstory.net/lavinia-fontana-italys-first-female-professional-artist/>
15. Self-Portrait by Catharina van Hemessen // Wikipedia. – URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/Self-Portrait_by_Catharina_van_Hemessen
16. Graphic_communication – URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/Graphic_communication
17. Рижова І., Антипенко Є., Северін К., Єншуєва Т., Бобровський І. Соціально-культурна роль візуальних комунікацій у графічному дизайні та рекламі // Humanities Studies. – 2024. – Вип. 18 (95). – С. 65–72.
18. Ambrose G., Harris P. The Fundamentals of Graphic Design. – London: Bloomsbury Publishing, 2011. – 192 p.
19. Franetic. The Power of Visual Communication: How Graphics Enhance Your Message // Franetic.com. – URL: <https://www.franetic.com/the-power-of-visual-communication-how-graphics-enhance-your-message>
20. Info Sapiens. Гендерні стереотипи та ролі очима молоді: до і після початку повномасштабної російської агресії: звіт за результатами дослідження / Info Sapiens на замовлення ГО «Інсайт». — Київ, 2022. — 67 с. – URL: https://www.insight-ukraine.org/wp-content/uploads/2023/02/GS_2.pdf.
21. Place A. (Ed.). Feminist Designer: On the Personal and the Political in Design. – Cambridge, MA: MIT Press, 2023. – 240 p.

22. Place A., ed. Feminist Designer: On the Personal and the Political in Design. Cambridge (MA): MIT Press, 2023. 240 p.
23. Block B. The Visual Story: Creating the Visual Structure of Film, TV and Digital Media. 3rd ed. – New York: Routledge, 2020. – 312 p.
24. <https://vseosvita.ua/library/embed/001wfp-e5c8.docx.html>
25. Wheeler A. Designing Brand Identity: An Essential Guide for the Whole Branding Team. 6th ed. – Hoboken: Wiley, 2023. – 336 p.
26. [Професійні свята в Україні](#) – URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Професійні_свята_в_Україні
27. Професійні свята – URL:
<https://www.dilovamova.com/index.php?page=142&calendar=professional&year=2026>
28. Законодавство України. – URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
29. Календар – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Календар>
30. Логвиненко Г.М. Декоративна композиція – М.Владос, 2005
31. Лесняк В. Графічний дизайн. – К.: Бюро Дизайн Букс, 2009. 156 с.
32. Вайт А. (2023). «Основи графічного дизайну. Третє видання». Київ. Arthuss
33. Вайт А. (2023). «Основи графічного дизайну. Третє видання». Київ. Arthuss
34. Meggs P. B., & Purvis A. W. (2016). "Meggs' History of Graphic Design." New Jersey. Wiley John + Sons Inc.
35. Muller J. (2021). "The History of Graphic Design. 40th Ed.". Cologne. Taschen Inc.
36. Володомонов Н.В. Календар: минуле, сьогодення майбутнє [Текст] : Н.В. Володомонов М., 1987.
37. Сичевська В. В., Поліщук О. П. Специфіка розробки, оформлення та роль друкованих календарів у житті людини ХХ століття // Збірник наукових праць Київського національного університету технологій та

дизайну.–2021.–№2.–С.41–51.–URL:

https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18456/1/artdes_2021_N2_P041-051.pdf

38. Gnozis. Історія календарів. Огляд історичного розвитку календарів, друкарських технологій і прикладів оформлення. – URL: <https://gnozis.com.ua/uk/blog/istoriya-kalendariv>

39. New Media. Календар: історія створення. Публікація з історії календарного дизайну та значення календарів у побуті. – URL: <https://newmedia.ua/interesting-know-uk/kalendar-istoriya-stvorennnya>

40. Fortstroj. Історія давніх та сучасних календарів: розвиток і різновиди. Ілюстрований матеріал про види календарів у Європі та СРСР. – URL: <https://fortstroj.com.ua/stroitelstvo/stati/item/8522-istoriya-davnikh-ta-suchasnikh-kalendariv-rozvitok-i-riznovid>

41. Komarov Design. Як спроектувати календар: найкращі практики та приклади. Сучасні поради для дизайнерів про структуру, шрифти, стилістику, формат. URL: <https://www.komarov.design/iak-sproiektuvati-kaliendar-naikrashchi-praktiki-ta-prikladi>

42. Design Research Society. Calendar Collective: A design-led research investigation. Англomовне дослідження про нові концепції календарів, їх сенси та вплив. – URL: <https://dl.designresearchsociety.org/pluriversaldesign/pivot2021/researchpapers/25>

ДОДАТКИ

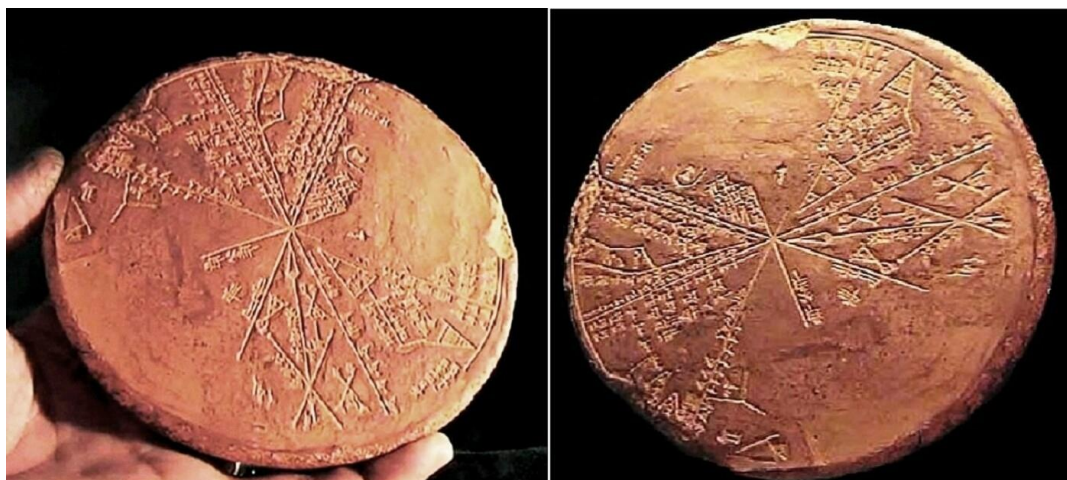

Рис. 1. Шумерський календар

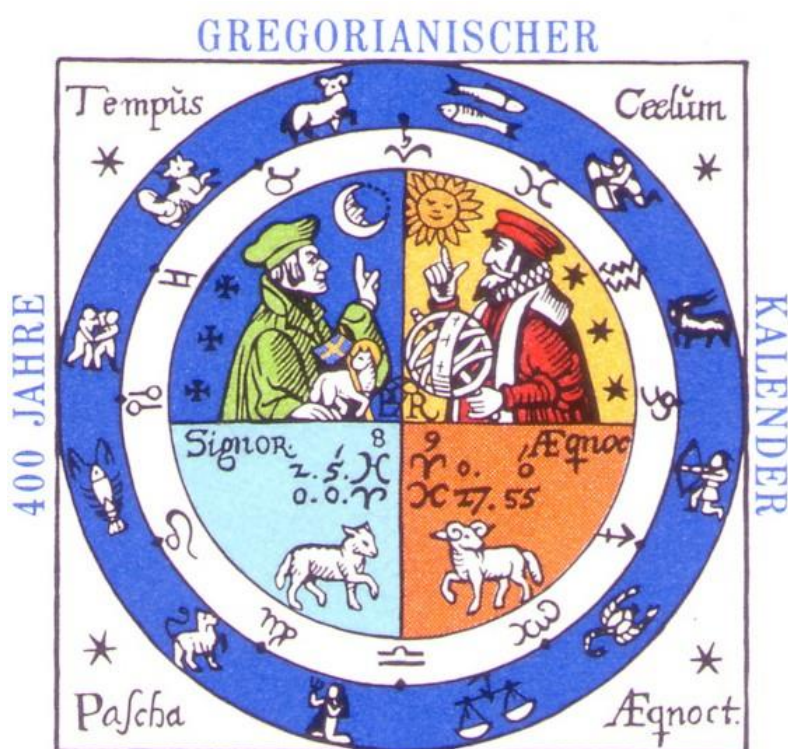

Рис. 2. Григоріанський календар

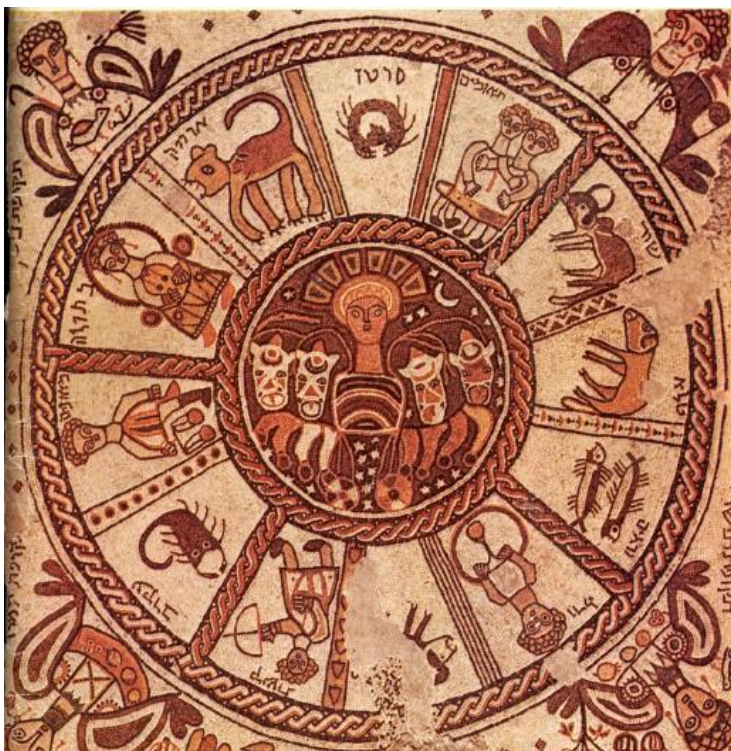

Рис. 3. Еврейский календар

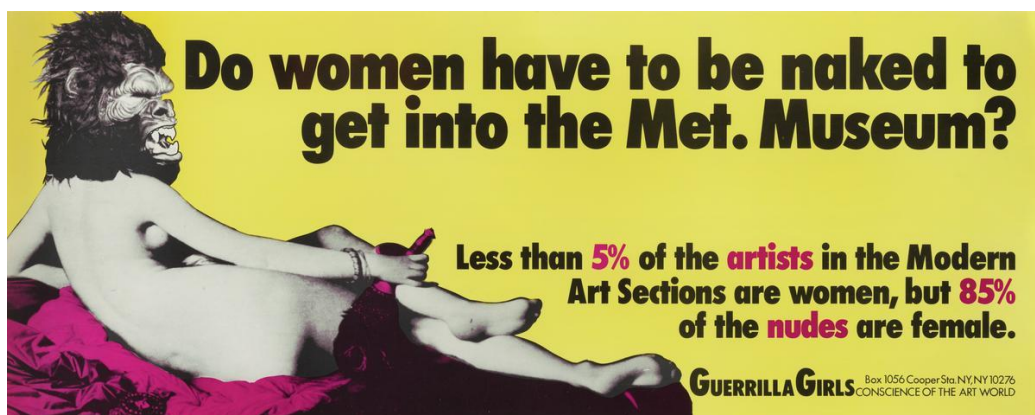

Рис. 4. Guerrilla Girls. Do women have to be naked to get into the Met. Museum?

Рис. 5. Vintage Illustration Business Jobs and Occupations Calendar.
YesterdayCafe

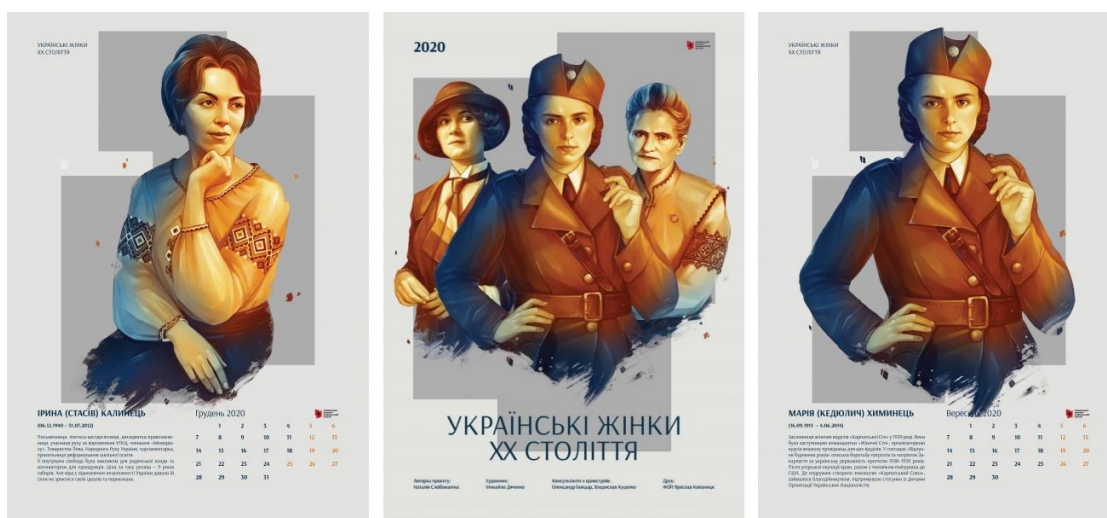

Рис. 6. Календар «Українські жінки XX століття». Наталія
Слобожаніна, Михайло Дяченко.

Рис. 7. Календар «MoreMulher Datebook Calendar». Стефані Айяла, Лаура Сіріако.

Рис. 8. Чотири ілюстрації з графічної серії "Пори року". Альфонс Муха

Рис. 9. Ескізи

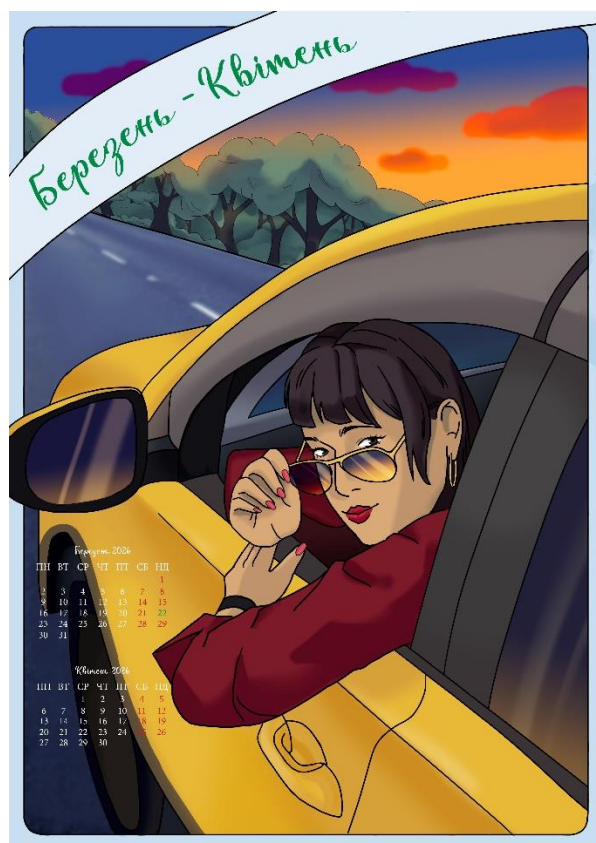

Рис. 10

Рис. 11

Рис.12

Рис. 13

Рис. 14

Рис. 15

